

Yrkande M,D,L,KD

2023-05-12 2.2.5

Yrkande angående Hemställen från grundskolenämnden till kommunstyrelsen om att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda hur en central pott kan inrättas som beredskap för utökade åtgärder kopplat till trygghet i syfte att kostnaderna inte ska drabba kärnverksamheten.

Yrkandet

För oss är det självklart att alla göteborgare har rätt till trygghet och att resurser avsedda för den kommunala kärnverksamheten också kan användas till denna. Den yttre samhällssituationen påverkar i vissa situationer under en begränsad tid rakt in i den kommunala verksamheten, vilket leder till behov av utökade åtgärder som ligger utanför det planerbara. Resurser som borde gå till det kommunala kärnuppdraget behöver i dessa fall prioriteras om för att istället användas för att försöka säkerställa grundläggande trygghet så att kärnverksamheten kan bedrivas. Behovet av utökade åtgärder slår slumpmässigt och de verksamheter som drabbas behöver prioritera om medel från den ram som är tänkt att användas för kärnuppdraget. Det leder till sämre möjligheter att bedriva kärnuppdraget och det drabbar bara de barn, elever och brukare som omfattas av den påverkade verksamheten. De riskerar att drabbas dubbelt av både otrygghet och sämre leverans av välfärd.

Inom Göteborgs stad har vi ett särskilt ansvar att tillse att den kommunala kärnverksamheten kan bedrivas. Inte minst är trygghet och studiero en förutsättning för barns lärande och lärarnas möjlighet till att vara just lärare. Vi vill, mot denna bakgrund, att skolor och andra kommunala kärnverksamheter som behöver sätta in utökade åtgärder för att bevara tryggheten inte ska belastas av detta inom given budgetram. Idag har majoriteten av stadens nämnder kostnader som är relaterade till nämndernas säkerhets- och trygghetsarbete. Vissa av dessa kostnader är möjliga att förutse och vissa kostnader tillkommer efter särskilda händelser påverkade av yttre faktorer som det inte går att planera för. Exempel är när bibliotek behöver ta in väktare för att stävja drogförsäljning, bråk och trakasserier, när socialkontor har behöver anlita väktare för att skydda personal, när förskolor behöver tillkalla väktare för att få bort öppen drogförsäljning på

förskolgårdar eller när skolor behöver anlita väktare och tillfälliga trygghetsvårdar på grund av att en ökad konfliktnivå mellan släktbaserade nätverk når ända in i skolmiljön.

Vi vill därför utreda förutsättningarna för att skapa en centralt placerad finansiell beredskap för verksamheternas behov av utökade åtgärder för att säkerställa grundläggande trygghet. Utredningen behöver göras så att dess slutsatser är förenliga med lagen om *Offentliga bidrag på lika villkor* och att alla huvudmän ska behandlas likvärdigt. Det måste också framgå hur ett sådant system ska användas på rätt sätt, hur behov kan bedömas och hur en effektiv uppföljning ska göras. Sedan tidigare avsätter kommunfullmäktige kommuncentrala medel. I vårt budgetalternativ för år 2023 avsatte vi 150 mnkr kommuncentralt. Dessa medel skulle bland annat gå till förebyggande trygghetsarbete, avhopparverksamheten och LOV3-områden.

Yttrande

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet

2023-04-14

Ärende nr 2.2.1

Yttrande angående – Hemställan från grundskolenämnden till kommunstyrelsen om att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete

Grundskolan har i delar av staden alltför länge tagit ansvar för stora sociala kostnader som skiljer sig åt mellan enheter och mellan olika delar av staden. Det kan handla om exempelvis hela närvaroteam, kamerabevakning, extra entrévärdar, trygghetsvärdar, emellanåt säkerhetsvakter och extra personal för att ha kontakt med socialtjänst och inom SSPF.

Dessa kostnader har till del ätit upp mellanskillnaden högindexskolorna fått för att kompensera för barns vitt skilda förutsättningar såsom socioekonomiska faktorer som fattigdom och arbetslöshet, sociala problem och kriminalitet i området såväl som språkutveckling och tid i Sverige. Resurser avsedda för fler språkutvecklande pedagoger tvingas gå till säkerhetsinsatser. Det är inte en rimlig ansvarsfördelning, personalfördelning eller resursfördelning

Skolorna med de allra största utmaningarna återfinns oftast i kommunens egen regi vilket i sin tur driver upp kostnaden per elev som sedan också friskolorna kompenseras för – trots att de inte har samma elevunderlag.

Om samtliga partier menar allvar med att höja kunskapsresultaten i Göteborg behöver skolorna få fokusera på undervisning och avlastas omfattande sociala insatser samt kostnader för trygghet och säkerhet. För att lyckas med det måste stadens förvaltningar vara öppna för att hantera utmaningar gemensamt och solidariskt med barnens bästa i fokus, över och bortom förvaltningsgränser och nämndstrukturer.

Stadsledningskontorets hållning är tydlig. Grundskolenämndens hemställan var ett av flera medel för att snabbt uppnå en rättvis fördelning av sociala kostnader i och runt skolor. Vi bedömer utsikterna som betydligt bättre att detta hanteras inom ramen för kommunfullmäktiges budget och tillhörande beslut.

Yttrande
2023-03-31

Ärende nr: KS 2023-04-05, 2.2.1, Dnr: 0364/22

Yttrande angående – Hemställan från Grundskolenämnden till Kommunstyrelsen om att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete.

Tryggheten är A och O för våra barn och unga i skolan! I Göteborg skall barn och unga inte vara rädda för att bli utsatta för hot, våld och rån i skolan.

Det är bra att Grundskolenämnden agerat för att säkerställa tryggheten, men det skall givetvis skall inte gå ut över undervisningen. Pengar skall inte tas från undervisning till säkerhetsåtgärder. Behövs det ekonomiska resurser för att kunna garantera tryggheten i skolan, så är de det rödgröna minoritetsstyrets oomtvistliga skyldighet att skjuta till medel!

Barn och unga skall inte lida för att det rödgröna minoritetsstyret inte klarar av att styra staden och avsätta tillräckliga resurser för att garantera barnens trygghet i skolan!

Detta är bara att lösa omgående!

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-05-03

Reviderat 2023-03-09

Diarienummer 0364/22

Handläggare

Charlotta Bjerhem, Joacim Englund, Lena Risfelt

Telefon: 031-368 05 88

E-post: fornamn.efternamn@stadshuset.goteborg.se

Hemställan från grundskolenämnden till kommunstyrelsen om att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Hemställan från grundskolenämnden om att avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor, i enlighet med vad som framgår av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, avslås.

Sammanfattning

Grundskolenämnden beslutade 2022-02-08 § 35 i enlighet med yrkande från S och D att hemställa till kommunstyrelsen att skyndsamt tillse att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor.

Grundskolenämnden har ansvaret för en trygg och säker miljö i skolan, både vad gäller personal och elever. Att hantera resurstilldelning kopplat till en specifik uppgift i enlighet med nämndens hemställan ligger enligt stadsledningskontorets bedömning inte i linje med stadens budgetprocess. Enligt Göteborgs Stads regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning ska nämnderna senast i mars varje år besluta om vilka verksamhetsnomineringar som är mest väsentliga för nämnden. Nomineringen skall sedan överlämnas till den politiska budgetberedningen och ingår i budgetunderlaget inför nästkommande år. Grundskolenämnden har inte nominerat in föreliggande fråga i sin verksamhetsnominering till budgetarbetet inför år 2023. Stadsledningskontoret föreslår därför att kommunstyrelsen beslutar att avslå hemställan.

Kommunstyrelsen beslutade 2022-06-15 § 543 att återremittera ärendet och ge stadsledningskontoret i uppdrag att göra en kompletterande analys över gränssnitten för grundskolenämndens och andra nämnders ansvar för trygghets- och säkerhetsskapande insatser i anslutning till skolans verksamheter och lokaler, samt att göra en ekonomisk bedömning av möjliga samordningsvinster för kommunen genom ett mer effektivt användande av stadens resurser för trygghets- och säkerhetsskapande arbete. I beredningen av ärendet har stadsledningskontoret bland annat gjort en genomgång av

ansvarsfördelning och medföljande ekonomi till nämnder och styrelser utifrån reglementen, ägardirektiv och andra styrande dokument, genomfört dialogmöten med representanter från berörda förvaltningar samt belyst befintliga samverkansstrukturer inom området.

Stadsledningskontorets utredning visar att det pågår en utveckling där andra förvaltningar och bolag alltmer finns med i arbetet kring trygghet och säkerhet i anslutning till förskolors och skolors verksamhet. Utvecklingen återspeglas i genomförandet av stadens program, planer, strategier, samverkansöverenskommelser och uppdrag i kommunfullmäktiges budget. Med hänvisning till det samlade arbete som genomförs och som är under utveckling bedömer stadsledningskontoret att grundskolenämndens hemställan bör avslås. I det fall kommunstyrelsen väljer att bifalla grundskolenämndens hemställan behöver vissa grundläggande ansvarsområden fördelas om. Det krävs exempelvis ändringar i reglementen och omfördelning av kostnadsposter för att andra nämnder ska kunna ha resurser och mandat att utföra trygghets- och säkerhetsarbete i anslutning till förskolans och skolans verksamheter.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Nämnders ansvar regleras i första hand i reglementet, men även i andra styrande dokument så som regler, riktlinjer, program och planer samt i kommunfullmäktiges budgethandling. Enligt reglementet fullföljer nämnderna inom utbildningsområdet stadens huvudmannaskap för de kommunala förskolorna och skolorna och ansvarar för de uppgifter som ankommer på kommunen enligt skollagen, skolförordningen samt övrig lagstiftning inom utbildningsområdet. Det innebär bland annat ett ansvar för elevers och anställdas trygghet och säkerhet enligt skollag respektive arbetsmiljölag. Nämnderna tilldelas ekonomiska ramar utifrån det ansvar och de uppgifter som ålagts nämnden. Av det följer att om ansvaret förändras och till del exempelvis överförs till annan nämnd bör även de ekonomiska ramarna justeras i motsvarande grad.

Utöver nämnderna inom utbildningsområdet har även de regionala socialnämnderna ett ansvar för barns och elevers trygghet och säkerhet. Enligt reglementena ska de medverka i samordning och samverka med övriga nämnder för barns och ungas bästa i skolverksamhet. De regionala socialnämnderna har även ett särskilt ansvar att med beaktande av befolkningens behov och kännedom om lokala förhållanden vara en aktiv part när det gäller insatser inom trygghetsarbetet. Samma som ovan gäller för de regionala socialnämnderna, att de ekonomiska ramarna utgår från det ansvar som nämnderna har.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Trygghets- och säkerhetsskapande arbete i skolan är en fråga som har många sociala dimensioner. Ur ett elevperspektiv är det en grundläggande förutsättning för lärandet att eleverna känner sig trygga i skolan. Möjligheterna att lyckas med sina studier ökar i en trygg skolmiljö. Ur ett arbetsmiljöperspektiv är det ett allvarligt arbetsmiljöproblem om de som arbetar i skolan utsätts för våld eller hot om våld på sin arbetsplats. Att barn har rätt till en trygg och säker miljö slås fast i såväl skollagen som i konventionen om barnets

rättigheter. Att barn och unga ändå upplever otrygghet, hot och våld i skolan visar på vikten att fortsätta prioritera och utveckla det trygghets- och säkerhetsskapande arbetet i skolan.

Att skapa förutsättningar för en trygg och säker skola har hög prioritet på såväl nationell som lokal nivå. På nationell nivå lanserade exempelvis regeringen 2021 en nationell plan för trygghet och studiero och i juni 2022 tillsattes en utredning som ska lämna förslag till åtgärder för att förbättra säkerhetsarbetet i skolan. Därtill lanserade regeringen en satsning på sociala team i skolan i samband med budgetpropositionen för 2023. Även i Göteborgs Stads budget för 2023 ges frågor kopplade till trygghet och säkerhet i skolan hög prioritet och bland annat återfinns en satsning på fler socialsekreterare i skolan.

Skolan är en del av samhället. Vad som sker i skolans omgivning har direkt påverkan på skolans inre verksamhet likafullt som att det som sker inom skolan påverkar det omgivande samhället. För att stärka trygghet och säkerhet i skolan och dess närområde är det därför viktigt med en fungerande samverkan mellan samhällets olika aktörer. En fungerande samverkan som skapar mervärde bygger på att de olika aktörerna bidrar utifrån de ansvarsområden och kompetenser som respektive aktör besitter.

Vikten av en trygg och säker skola gäller inte enbart de elever som går i kommunala skolor. En stor andel av Göteborgselever, framförallt i gymnasieålder, går i skolor som drivs av enskilda huvudmän. För att det trygghetsskapande arbete som utförs av stadens förvaltningar och bolag ska komma samtliga Göteborgselever till gagn är det därför viktigt att det finns en fungerande samverkan även med de fristående skolorna.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens handlingar 2022-06-15 § 543
2. Grundskolenämndens handlingar 2022-02-08 § 35

Ärendet

Grundskolenämnden har hemställt till kommunstyrelsen att skyndsamt tillse att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor.

Hemställan från grundskolenämnden till kommunstyrelsen om att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete blev beslut taget om återremiss i KS 2022-06-15 § 543. Stadsledningskontoret gavs i uppdrag att göra en kompletterande analys över gränssnitten för grundskolenämndens och andra nämnders ansvar för trygghets- och säkerhetsskapande insatser i anslutning till skolans verksamhet och lokaler, inhämta erfarenheter från berörda grundskolor, förskolor och gymnasieskolor samt en ekonomisk bedömning av möjliga samordningsvinster för kommunen genom ett mer effektivt användande av stadens gemensamma resurser för trygghets- och säkerhetsskapande arbete.

Beskrivning av ärendet

Grundskolenämnden gav 2020 och 2021 grundskoleförvaltningen två uppdrag kopplade till hot och våld i skolan. Uppdragen redovisades för nämnden i februari 2022.

Grundskolenämnden beslutade 2022-02-08 § 35 i enlighet med yrkande från S och D att hemställa till kommunstyrelsen att skyndsamt tillse att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor.

Av yrkandet framgår att skälet till hemställan är att nämnden anser att det är viktigt att arbetet mot hot och våld i skolan fortgår, men att arbetet inte får ta resurser från undervisningen eller leda till ökade krav på skolans personal. Enligt yrkandet handlar det till exempel om att den tid lärare lägger på att upprätthålla fysisk säkerhet och förebygga brott på skolans område är sociala insatser som bör bekostas av andra nämnder och bolag, så som socialnämnderna och bolag inom lokal- och bostadsområdet. Av nämndens hemställan framgår inte närmare vilka uppgifter eller storleksordningen på de kostnader som nämnden vill överförs till andra nämnder och bolag.

Hemställan från grundskolenämnden, om att nämnden avlastas kostnader kopplat till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete, redovisades till kommunstyrelsen med ett förslag till beslut om att avslå nämndens hemställan. Kommunstyrelsen beslutade 2022-06-15 § 543 att återremittera ärendet. Stadsledningskontoret gavs i uppdrag att göra en kompletterande analys över gränssnitten för grundskolenämndens och andra nämnders ansvar för trygghets- och säkerhetsskapande insatser i anslutning till skolans verksamhet och lokaler. Analysen skulle inhämta erfarenheter från berörda grundskolor, förskolor och gymnasieskolor samt innehålla en ekonomisk bedömning av möjliga samordningsvinster för kommunen genom ett mer effektivt användande av stadens gemensamma resurser för trygghet och säkerhetsskapande arbete.

Ärendets handläggning

Stadsledningskontoret har i beredningen av ärendet gjort en genomgång av ansvarsfördelning och medföljande ekonomi till nämnder och styrelser utifrån reglementen, ägardirektiv, lagstiftning, strategier, kommunövergripande styrande dokument i form av program och planer och nämndernas rapportering.

Vidare har beredningsarbetet innefattat genomgång av forskning, definitioner och vägledning från olika myndigheters expertstöd till kommunernas arbete med trygghets- och säkerhetsarbete med inriktning på skolans område.

För att belysa befintliga samverkansstrukturer kring trygghets- och säkerhetsarbetet i och i anslutning till förskola och skola har stadsledningskontoret kartlagt tagna beslut och utdelade uppdrag, arbetsmetoder samt tecknade samverkansöverenskommelser inom området.

Som en del i kartläggningen av hur samverkan fungerar mellan stadens berörda förvaltningar har två dialogmöten genomförts. Medverkande på mötena var representanter som arbetar med trygghet respektive säkerhetsarbete vid förskoleförvaltningen, grundskoleförvaltningen, utbildningsförvaltningen, socialförvaltningarna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsfastighetsförvaltningen (lokalförvaltningen), idrotts- och föreningsförvaltningen och stadsledningskontoret. På dialogmötena diskuterades följande frågor: pågående arbeten, ansvarsfördelning, samverkan och vilka samordningsvinster som finns eller kan behöva utvecklas.

Avgränsning

Kommunstyrelsen har gett stadsledningskontoret i uppdrag att göra analys över gränssnitten för grundskolenämndens och andra nämnders ansvar för trygghet och säkerhetsskapande insatser i anslutning till skolans verksamhet och lokaler. Stadsledningskontoret har därför inte innefattat den skol- och förskoleverksamhet som bedrivs i enskild regi i denna analys. Det är dock så att en stor andel av eleverna i Göteborg, framför allt i gymnasieåldern, går i skolor med enskild huvudman. För att det trygghetsskapande arbete som utförs av stadens förvaltningar ska komma samtliga Göteborgselever till gagn är det därför viktigt att det finns en fungerande samverkan även med de fristående skolorna. Ur ett ekonomiskt perspektiv är den ersättning per elev som Göteborgs Stad betalar lika stor oavsett om skolan bedrivs i kommunal eller enskild regi. Detta innebär att ökade anslag för att täcka kostnader för trygghets- och säkerhetsskapande insatser i kommunala skolor medför att eleversättningen till fristående skolor behöver justeras i motsvarande grad.

Kommunala nämnders och förvaltningars ansvar för trygghet och säkerhet i förskola- och skola

Kommunfullmäktige fastställer respektive nämnds uppdrag i reglementet och där anges ändamål, grunduppdrag, ansvar, befogenhet, regler och arbetsformer som ringar in verksamhetsansvaret för nämnden. I kommunfullmäktiges budget återfinns fastställda ekonomiska ramar, mål och riktlinjer för genomförandet i nämnd eller bolagsstyrelse. Nämnder och styrelser i staden har att följa regler för ekonomisk budget och uppföljning i stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Utöver respektive nämnds enskilda ansvarsområde och verksamhetsansvar uttrycker reglementen former och områden där samverkan mellan nämnder ska finnas. Socialnämnderna ska enligt reglemente och utifrån sitt verksamhetsansvar vara en aktiv part inom trygghetsarbete, krisstöd, folkhälsoarbete, sociala erfarenheter i samhällsplanering, samverkan med civilsamhället samt fält- och grannskapsarbete. Reglementena säger också att socialnämnderna har ett lokalt samordningsuppdrag inom

dessa områden i förhållande till andra nämnders och styrelser medverkan inom stadsområdet. Femton av stadens andra nämnder, där ibland förskole-, grundskole- och utbildningsnämnden, ska enligt sina reglementen utifrån sitt verksamhetsansvar vara en aktiv part när det gäller insatser inom kommungemensamma frågor som trygghetsarbete, folkhälsoarbete, sociala erfarenheter i samhällsplanering och samverkan med civilsamhället.

Styrande dokument som pekar ut ansvar i arbete med trygghet och säkerhet

Det finns styrande dokument som tydligt berör trygghet och säkerhet i och vid förskola och skola och pekar ut var ansvar ligger i nämnder och bolagsstyrelser. Exempel på sådana styrande dokument är Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program, Göteborgs Stads riktlinje för arbete mot våldsbejakande extremism och radikalisering, Göteborgs Stads policy för arbete med avhoppare, Göteborgs Stads program för en jämlik stad, Göteborgs Stads riktlinje för hantering av säkerhetsrisker, Säkerhetspolicy för Göteborgs Stad och Göteborgs Stads riktlinje för krishantering.

Förskole-, grundskole-, och utbildningsnämndernas ansvar

Som huvudmän för respektive verksamhet är nämnderna inom utbildningsområdet ytterst ansvariga för trygghet och säkerhet i förskola och skola. Ansvaret regleras bland annat i skollagen och arbetsmiljölagen och innefattar följande områden:

- tillsynsansvar
- ansvar för trygghet och studiero
- ansvar för arbetet mot kränkande behandling och diskriminering
- ansvar för systematiskt kvalitetsarbete

Tillsynsansvar

Vårdnadshavares tillsynsansvar övergår till huvudman för förskola eller skola när barnet eller eleven är i förskolan eller skolan. För huvudmannens del innebär tillsynsansvaret att de ska bevaka att barnet eller eleven får en tillfredställande utbildning samt att se till att barnet eller eleven

- får sina behov tillgodosedda
- inte skadas
- inte skadar något eller någon annan.

Tillsynsansvaret gäller för barn och ungdomar upp till 18 års ålder men kravet på tillsyn varierar beroende på barnets ålder, mognad och övriga omständigheter. I de flesta fall innebär det att ansvaret för tillsynen är större när det gäller barn i förskolan och grundskolans lägre årskurser.

Förskolan och skolan har ansvar för tillsynen under hela skoldagen. Detta innebär att ansvaret även gäller på raster, skolresor och utflykter samt när viss undervisning sker på annan skola. Beroende på lokala förhållanden kan tillsynsansvaret också gälla under viss tid före dagens första lektionen och efter dagens sista lektion, exempelvis om en skolbuss regelbundet kommer 15 minuter före den första lektionen.

Normalt sett har skolan inget tillsynsansvar under elevens resa till och från skolan. Skolan måste dock agera om en elev till exempel utsätts för kränkande behandling i samband med skolskjutsen.

Ansvar för trygghet och studiero

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever garanteras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Eleverna ska kunna känna sig trygga i all verksamhet som anordnas av huvudmannen och som vanligtvis äger rum under skoldagen. Detta gäller både i den yttre och inre miljön i skolan och inkluderar även annan verksamhet än undervisning som skolmåltider och raster.

Med studiero menas att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att skolan bedriver ett förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero.

Barns rätt till en god miljö i förskolan

Barns rätt till en god miljö i förskolan regleras i kapitel 8 i skollagen. Här framgår att huvudmannen ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö. Enligt förskolans läroplan ska miljön vara tillgänglig för alla barn och inspirera dem att samspela och utforska världen. Miljön ska också stödja barnens utveckling, lärande, lek och kommunikation.

Omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet i förskolan. Det är därför viktigt att både inne- och utemiljö är lätt att överblicka och underlättar kontakten mellan barn och personal. Detta gäller både säkerhet och pedagogik.

Ansvar för arbetet mot kränkande behandling och diskriminering

Både diskriminering och kränkande behandling är förbjudet i förskolor, skolor och andra verksamheter som lyder under skollagen. Huvudmannens och verksamhetens ansvar att förebygga och åtgärda diskriminering och kränkande behandling regleras i diskrimineringslagen och skollagen.

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Åtgärder ska genomföras för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling och huvudmannen ska också se till att det varje år upprättas en plan mot kränkande behandling för varje verksamhet.

Personal inom förskola och skola som får veta att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling är skyldiga att anmäla detta till rektor. Rektor är i sin tur skyldig att anmäla händelsen till huvudman. Samma anmälningsskyldighet gäller om ett barn eller en elev anser sig vara utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på det sätt som avses i diskrimineringslagen.

Huvudmannens utredningsskyldighet innebär att huvudmannen skyndsamt ska utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna. Om utredningen visar att kränkande behandling förekommit ska huvudmannen vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Samma utredningsskyldighet gäller om händelsen avser upplevda trakasserier eller sexuella trakasserier.

Skyldigheten att utreda och i förekommande fall vidta åtgärder gäller även händelser som sker utanför skolans område eller utanför skoltid om det finns koppling till verksamheten. Om händelser exempelvis inträffar på väg till eller från skolan eller på nätet är huvudmannen skyldig att utreda detta om det får återverkningar på elevens skoltid.

Om huvudmannen eller personalen bryter mot förbudet mot kränkande behandling kan huvudmannen bli skyldig att betala skadestånd till barnet eller eleven. Detsamma gäller om huvudmannen eller personalen åsidosätter sina skyldigheter när det gäller det förebyggande arbetet eller anmälnings- och utredningsskyldigheten.

Ansvar för systematiskt kvalitetsarbete

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Detta ska göras även på förskole- och skolenhetsnivå. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen för utbildningen uppfylls. Detta innebär exempelvis att skolans ansvar för trygghet och studier samt arbetet mot kränkande behandling och diskriminering innefattas i det systematiska kvalitetsarbetet. I arbetsmiljölagstiftningen finns krav på systematiskt arbetsmiljöarbete.

Skolans anmälningskyldighet till andra myndigheter

Personal i förskola, skola och fritidshem har en viktig roll i att upptäcka när barn far illa eller när det finns risk för det. Om det finns en misstanke om att ett barn under 18 år far illa är huvudmannen och personalen skyldiga att göra en anmälan till socialnämnden.

I vissa fall har skolan även en skyldighet att göra en polisanmälan. Enligt skollagen ska en polisanmälan ske om skolan har omhändertagit stöldgods, narkotika, dopningsmedel, vapen eller hälsofarliga varor från en elev. I andra fall då en elev gör något som skulle kunna utgöra ett brott är det upp till rektor och personal att ta ställning till om en polisanmälan ska göras.

Andra nämnders ansvarsområde

Socialnämndernas verksamhetsområde och uppgifter

Nämnden ansvarar i ett av de fyra stadsområdena, Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, för de uppgifter som ankommer på kommunen inom verksamhetsområde individ- och familjeomsorg. Individ- och familjeomsorgens uppgifter fokuserar på socialtjänstlagens grupper i form av barn och unga, missbrukare, brottsoffer samt personer som vårdar eller stödjer en närstående inom dessa grupper.

Socialnämnderna har ett särskilt ansvar med beaktande av befolkningens behov och kännedom om lokala förhållanden där nämnden utifrån sitt verksamhetsansvar ska vara en aktiv part när det gäller insatser inom följande områden: Trygghetsarbete. Krisstöd. Sociala erfarenheter i samhällsplaneringen. Folkhälsoarbete Samverkan med civilsamhället samt Fält- och grannskapsarbete. Nämnderna har vidare ett lokalt samordningsuppdrag inom dessa områden för dessa kommungemensamma frågor där andra nämnder ska vara en aktiv part inom respektive stadsområde.

Stadsfastighetsnämndens verksamhetsområde och uppgifter

Nämnden har till uppgift att tillhandahålla, förvalta och utveckla de verksamhetslokaler med tillhörande utemiljöer som behövs för stadens nämnder. Nämnden är också en av de nämnder som ska vara en aktiv part inom kommungemensamma frågor som trygghetsarbete, folkhälsoarbete, sociala erfarenheter i samhällsplanering och samverkan med civilsamhället. Nämnden ska i sin organisation skapa förutsättningar för samverkan på stadsområdesnivå med andra verksamheter i staden.

Idrotts- och föreningsnämndens verksamheter och ansvar

Nämndens ska i huvudsak för stadens innevånare genom sin verksamhet skapa goda förutsättningar för att kunna idrotta, ha en aktiv fritid och främja folkhälsa. Nämnden ska utifrån sitt verksamhetsansvar aktivt bidra i den strategiska stadsplaneringen och vara en aktiv part när det gäller insatser inom kommungemensamma frågor som trygghetsarbete, folkhälsoarbete, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen samt samverkan med civilsamhället. Nämnden ska i sin organisation skapa förutsättningar för samverkan på stadsområdesnivå med andra verksamheter i staden.

Majoriteten av de bidrag som nämnden delar ut går till föreningar med barn- och ungdomsverksamhet. Förvaltningens förmedlingstjänst administrerar tillgången till skolans lokaler för exempelvis idrottsföreningar, Kulturskolan, Skolan som arena och Lights On. Tillgången till lokaler kommer genom det nya lås- och passagessystem som införs under 2023.

Beslut med påverkan på ärendet

Sedan grundskolenämnden hemställde om att nämnden skulle avlastas kostnader kopplat till skolorna säkerhets- och trygghetsarbete har kommunfullmäktige fattat beslut om budget för 2023. I budgeten finns ett antal inriktningsskrivningar och uppdrag som är inriktade på trygghet och säkerhet såväl inom skolan som i det omgivande samhället. Parallellt finns också två handlingsplaner under beredning som har påverkan på ärendet.

Uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2023

I budgeten för Göteborgs Stad 2023 har kommunfullmäktige fattat beslut om inriktningar och uppdrag som ligger i linje med den problembeskrivning som grundskolenämnden redovisade i sin hemställan. Skrivningar återfinns inom områdena grundskola och gymnasieskola, sociala frågor samt trygghet.

Grundskola och gymnasieskola

Under området grundskola och gymnasieskola betonas det i inriktningen att "Grundskolan är den plats där barn möts och formas som individer. Det innebär att skolpersonal får ta ett stort ansvar för barns sociala utveckling och hälsa, något som i sin tur leder till att skolpengen måste användas till andra ändamål än kunskap och undervisning. Kostnader för sociala insatser ska därför i högre utsträckning bäras av andra än skolenheterna. Socionomer ska placeras ut på skolor och arbeta relationsskapande på ett sätt som avlastar skolpersonal. Elevhälsan ska förstärkas genom kompetenshöjande insatser om psykisk ohälsa bland barn. Det våldsförebyggande arbetet på skolorna ska fortsätta och vidareutvecklas i samverkan med civilsamhället".

Grundskolenämnden ges även i uppdrag att:

- öka den socioekonomiska viktningen av skolpengen.
- att ge lärare och annan skolpersonal tydliga rutiner och stöd för när och hur de disciplinära åtgärderna som medges i svensk lagstiftning kan användas, exempelvis avseende elever som måste särskiljas från ordinarie undervisning.

Sociala frågor

Under området sociala frågor framgår det i inriktningen att "Barnperspektivet ska genomsyra det sociala arbetet. Barn och unga ska få insatser så tidigt som möjligt och det familjecentrerade arbetssättet ska utvecklas. Socialtjänsten ska arbeta relationsskapande

och samverka med skola, fritidsverksamhet och föreningsliv för att förebygga våld, utanförskap och att unga rekryteras till kriminalitet”.

Uppdrag kopplade till området sociala frågor är:

- Socialnämnderna får i uppdrag att i samverkan med grundskolenämnden utöka antalet socialarbetare som arbetar på grundskolor samt i fält efter ordinarie kontorsarbetstider i utsatta och särskilt utsatta områden.
- Socialnämnderna och grundskolenämnden får i uppdrag att utöka placerade barns tillgång till särskilt stöd i sin skolgång genom Skolfam eller motsvarande arbetssätt.

Trygghet

I inriktningen under området trygghet framhålls att den upplevda tryggheten har minskat, främst bland kvinnor och ungdomar. I inriktningen framgår vidare att:

”De kommunala verksamheterna ska bidra till att minska otryggheten på offentlig plats.

Ordningvakter för LOV3-områden ska kvarstå i liknande omfattning som idag. Antalet LOV3-områden kan justeras efter behov och efter samverkan med polisen.

Nyrekryteringen till de kriminella gängerna som riktar sig till allt yngre barn ska brytas. De betydande polisiära resurser som avsatts kan få stor effekt, men framförallt om de kombineras med en väsentlig utökning av det brottsförebyggande arbetet och av det grundläggande välfärdsåtagandet. Det brottsförebyggande arbetet ska därför byggas ut, nya arbetssätt prövas och avhoppverksamheten förstärkas.

Strategin för utsatta områden ska revideras i syfte att bibehålla den höga takten och ambitionen, men få mer realistiska målsättningar och finansierade förutsättningar.”

Uppdrag kopplade till området trygghet är:

- Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda inrättandet av en trygghets- och larmcentral med befogenhet att samordna stadens larm, kameror, trygghetsvårdar och ordningvakter. Utredningen ska inkludera möjligheten för allmänheten att kontakta centralen vid behov och ske i samverkan med polisen och Västra Götalandsregionen.
- Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med socialnämnd centrum upprätta fler samverkanslokaler för poliser, ordningvakter, fältassistenter och trygghetsvårdar.
- Socialnämnderna får i uppdrag att bygga ut det socialt förebyggande och brottsförebyggande arbetet, både genom fler anställda och genom nya arbetssätt.
- Stadsmiljönämnden får i uppdrag att i samverkan med kommunstyrelsen, Polismyndigheten och andra aktörer bidra till att sätta upp kameror i de delar av Göteborg där behov finns. För att värna integritet kan även pixelerade kameror användas i lämpliga fall.

Beslut om kommuncentrala medel för att förstärka sociala insatser i skolan

Kommunfullmäktige beslutade 2022-05-19 § 22 att omprioritera 40 mnkr till en kommuncentral pott för att förstärka sociala insatser i skolorna. Grundskolenämnden har av de tillgängliga 40 mnkr avropat 24,1 mnkr varav 4 mnkr var avsedda till fristående huvudmän enligt ersättning på lika villkor. Vid uppföljning av helåret 2022 har 17,5 mnkr använts inom grundskoleförvaltningen till följande satsning: satsningar inom Skolan som arena, fler kulturaktiviteter under skoldagen, samarbete med Berättarministeriet,

samarbete kring läxhjälp, samarbete kring våldsprevention och normer, samarbete för mötesplats i Biskopsgården, samarbete för att stärka kompetensen kring HBTQI-frågor samt fokus på kompletterande tjänster (skolsociala team).

I kommunfullmäktiges delårsbokslut 2022-05-19 § 22 beslutades även att avsätta 10 mnkr för avrop från socialnämnderna och förskolenämnden för att genomföra fler trygghetsskapande åtgärder i förskolan. I årsuppföljning visas att dessa medel inte har avropats.

Styrande dokument i form av planer som är under beslutsprocess

Vissa styrande dokument, i form av handlingsplaner, befinner sig i beslutsprocess. Handlingsplanen för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg har varit ute på remiss hos nämnder och styrelser och förväntas beslutas om under mars. Handlingsplanen innehåller bland annat en insats om att öka socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro och arbete vid skolor med särskilda behov för att på plats arbeta med de som riskerar att rekryteras till kriminalitet eller redan är gängkriminella.

En annan plan under beslutande är Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden år 2025. Kommunstyrelsen beslutade 2023-01-10 § 10 att återemittera handlingsplanen för att dels genomföra en fördjupad ekonomisk analys av hur förslagen i handlingsplanen ska kunna genomföras, vilka omprioriteringar som är möjliga i nämnder och bolag utifrån lagstadgad verksamhet, dels vilka konsekvenser sådana prioriteringar har för utbildnings- och välfärdsnämndernas verksamhet och personal. Genom beslutet ska planperioden revideras från 2025 till 2035, dels ska också utredas hur fokusområden och insatser behöver anpassas till den nya planperioden, dels vilka insatser som behöver bli permanenta efter planperiodens slut. Handlingsplanen har fokusområden så som exempelvis "Barns och ungas uppväxtvillkor" och "Grundläggande säkerhet och trygghet."

Nationella initiativ i arbetet med trygghet och säkerhet

I budgetpropositionen för 2023 föreslår regeringen satsningar på cirka 1,6 miljarder kronor till skolan. Medlen föreslås bland annat gå till insatser som syftar till en stärkt kvalitet och höjda kunskapsresultat i skolan, ökad trygghet och studiero samt förbättrad tillgång till tidiga stödinsatser. Det ingår även ökade anslag och satsningar för arbete med så kallade sociala team med syftet att nå en ökad trygghet i skolan.

I syfte att tydliggöra skolornas roll i det brottsförebyggande arbetet tillsatte regeringen i juni 2022 en utredning (U 2022:04) som ska lämna förslag till åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet. Syftet med utredningen är att elever och personal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö. Regeringen har beslutat att utvidga uppdraget till utredaren för att tydliggöra skolornas brottsförebyggande roll och förlänga utredningstiden.

Utredningen har fått tre tillägg:

- utredaren ska föreslå hur ett ansvar för det brottsförebyggande arbetet för skolväsendet bör regleras i lag.
- om personal misstänker eller vet att brott har begåtts inom eller i anslutning till skolans eller fritidshemmets verksamhet ska polisanmälan vara huvudregel.

Utredaren ska därför lämna förslag på hur en skyldighet att anmäla brott bör utformas.

- obehöriga personer ska inte uppehålla sig i skolan eller på skolområdet. Utredaren ska därför lämna förslag som tydliggör att skolor ska vara stängda för obehöriga.

Regeringen har även beslutat att förlänga utredningstiden för uppdraget till den 29 februari 2024.

Från juli 2023 föreslås en ny lagstiftning att träda i kraft, lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, prop. 2022/23:43, som tilldelar kommunerna ett ansvar för det brottsförebyggande arbete. Kommunerna ska ta fram en lägesbild över brottsligheten i kommunen och utifrån denna ta ställning till behovet av åtgärder och besluta om en åtgärdsplan. Kommunerna ska också ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet och inrätta en samordningsfunktion.

Ämnesinriktade myndigheter som levererar underlag och stöd som underlag i det trygghetsskapande, brottsförebyggande och säkerhetsarbete är exempelvis Brottsförebyggande rådet, Socialstyrelsen och Skolverket. Metoder tas fram för att stödja ett tvärprofessionellt arbete. Myndigheterna har tagit fram kunskapsunderlag som belyser frågor som undersökningar om brott med fokus på skola, systematiskt säkerhetsarbete i förskola och skola och stödmaterial för krisberedskap. Socialstyrelsen har exempelvis stödmaterial för tvärprofessionellt samarbete mellan socialtjänst och förskola eller skola utifrån BBiC för att nå barnets bästa. Metoden SAMS som har syfte att stödja socialtjänst och skola i samverkan för att ge placerade barn en oavbruten skolgång. Utöver kunskapsunderlag anordnas från de olika myndigheterna konferenser och digitala utbildningar som syftar att stärka samverkan mellan samhällsaktörer. Center mot våldsbejakande extremism har tagit fram kommunnära stöd och arbete för att höja kunskap om hur skolattacker kan förebyggas. En av nycklarna i arbetet är en stärkt samverkan mellan skola och socialtjänst.

Myndigheten för säkerhet och beredskap (MSB) slår fast den svenska modellens grundläggande principer (prop. 2005/06:133) om grundläggande principer i händelse av krissituation:

- Ansvarsprincipen: Den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden ska ha det också under en krissituation.
- Likhetsprincipen: Under kris ska verksamheten fungera på liknande sätt som under normala förhållanden, så långt det är möjligt.
- Närhetsprincipen: En kris ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga.

Resultat av kartläggning, dialogmöten och rapporteringar

Nedan följer en övergripande redovisning över det som framkommit i kartläggning och dialoger med berörda förvaltningar om deras insatser kopplade till trygghets- och säkerhetskapande arbete i och intill stadens förskolor och skolors verksamhet.

Samverkan, metoder och arbetsformer

De fyra socialtjänstförvaltningarna lyfter att de arbetar med tydlig ökning av det förebyggande arbete som är riktat till förskola och skola.

Två strategier i program för en jämlik stad är familjecentrerat arbetssätt (FCA) och Skola som Arena.

Ett samarbete mellan socialförvaltningar och förskoleförvaltningen har inletts i syfte att använda förskolans arena för att nå föräldrar med tidiga insatser samt kunskap och utbildning. En framgångsfaktor är när tidigt stöd från förvaltningen kan erbjudas via andra etablerade samhällsfunktioner som barnhälsovård, förskola och skola. Även öppna arenor som familjecentraler eller civilsamhällets mötesplatser är viktiga.

Tidiga sociala insatser för barn och unga etableras för att förebygga att barn och unga riskerar att hamna i riskzonen för eller utveckla kriminalitet eller drogmissbruk. Det finns flera exempel på satsningar där grundskoleförvaltningen och socialförvaltningarna i samarbete bidrar till barns och ungas förbättrade livsvillkor. Socialförvaltningarna arbetar med båda generella och riktade insatser för att medverka till goda uppväxtförhållanden och stärka skyddsfaktorer i hem, förskola, skola, fritid, närområde och samhälle för barn och unga. Tillsammans med grundskolan tar de fyra socialförvaltningarna fram arbetssätt och modeller för att genom riktade insatser stärka föräldrar att motverka att deras barn dras in i kriminalitet. Samtliga fyra socialförvaltningar har utökat personalstyrkan som jobbar förebyggande med tidiga insatser riktade mot de lägre skolåren för att kunna hitta nya arbetssätt att nå föräldrar som annars inte har kontakt med socialtjänsten.

Personalförstärkning i de fyra socialförvaltningarna, samverkansformer mellan socialtjänst och skola, utbildningar och riktade handlingsplaner har arbetats fram. Exempel på förstärkning är i form av nytt uppsökarteam i fältarbete, utvecklad avhoppbarverksamhet och förberedelse för ett tidigt brottsförebyggande arbetssätt "Kurve Kriegen" för unga (8-15 år) ingår i arbetet. Utöver detta framgår i dialogerna att förberedelser pågår för att ta sig an uppdraget i kommunfullmäktiges budget 2023. Socialnämnderna får i uppdrag att i samverkan med grundskolenämnden utöka antalet socialarbetare som arbetar på grundskolor samt i fält efter ordinarie kontorsarbetstider i utsatta och särskilt utsatta områden. Arbetet är påbörjat genom nyrekryteringar för att förstärka med förebyggande socionomer i skolan samt samverkan i genomförandet med grundskoleförvaltningen.

I dialogen har exempel på samverkan och ett antal arbetsformer och metoder beskrivits för att öka den lokala tryggheten och säkerheten för barn och unga. På individnivå arbetar verksamheter och samverkansparter med tidiga sociala insatser för barn och unga genom SSPF (socialtjänst, skola, polis och fritid) som riktas sig till barn i mellanstadieåldern samt SIG (Social insatsgrupp) för vuxna som vill lämna kriminalitet. För SSPF pågår utvecklingsarbete där modellen kompletteras för att kunna möta yngre barn genom SSFF (skola, socialtjänst, fritid och föräldrar) som riktar sig till barn 6-12 år med riskfaktorer, samt unga inom gymnasieåldrarna. En modell för samverkan kring gymnasieelever (ungdomar i åldern 17-19 år) utformas stadsövergripande eftersom varken ungdomar i gymnasieåldern eller berörda samverkansparter för målgruppen är tydligt anknutna till socialförvaltningarnas respektive stadsområde. De fyra socialnämnderna kommer därför samverka kring en gemensam modell med utbildningsförvaltningen som främsta samarbetspart.

Redan befintliga samverkansforum blir viktiga plattformar för arbetet att också inkludera andra huvudmän och förvaltningar i frågan. Exempel på grupper är trygg-i-nätverk, styrgruppen för det kommunala aktivitetsansvaret och samverkansgrupper kring unga i

riskzonen för missbruk och kriminalitet. Socialnämnden Centrum har en central stödfunktion för att utveckla arbetet med ungdomar i riskzonen och kommer ansvara för att samordna genomförandet av uppdraget.

Socialförvaltningarna jobbar också utifrån kommunernas aktivitetsansvar ihop med skolförvaltningarna för att nå en ökad skolnärvaro hos gruppen som benämns som hemmasittare. Samarbetet består av ett antal aktiviteter som föräldraföreläsningar kring att hantera känslostarka eller ängsliga barn som är en faktor till frånvaro, kompetensutvecklingsinsatser för professionella kring skolnärvarofrågor och systematiskt arbete med spridning av samordnad individuell plan, SIP. Vidare har arbetsgruppen under året arrangerat en konferens på tema skolnärvaro. I Nordost har det genomförts ett pilotprojekt med skolsociala team med socialtjänst och skola i nära samverkan. Dessa team har upplevts som bra stöd i arbetet kring problematisk skolfrånvaro och planeras därför utökas till fler skolor. Det finns även familjebehandlare som jobbar uppsökande med de elever som har hög frånvaro och erbjuder stöd till både elev och föräldrar. Familjebehandlarna har även tät kontakt med mentorer och elevhälsoteam.

Inom ramen för polisens medborgarlöfte genomför socialförvaltningarna, tillsammans med andra aktörer, trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser. Fortsatt arbete sker inom ramen för Trygg i-modellen med att ta fram uppdaterade lägesbilder över den lokala trygghetsutvecklingen tillsammans med polisen och andra aktörer. Utifrån lokala problembilder kan sedan riktade effektiva insatser genomföras. Arbetet med lägesbilder är under utveckling och målet är att arbetet ska ske mer strukturerat, metodiskt och systematiskt. Till detta har systemstöd kopplats in, Embrace, som hjälper att visualisera med data på karta och där exempelvis otrygga platser i ett område kan identifieras och pekas ut.

Konkret skapas också mötesplatser och satsningar riktade till barn och unga. Exempel på dessa är samverkan med civilsamhällets organisationer, bland annat genom föreningsvandring, i syfte att skapa trygghet i ett område. Det är också upprättade trygghetsteam som bland annat erbjuder hjälp med läxläsning till elever på skolan och eftermiddagsaktiviteter på alla skolor som deltar i Skola som Arena och Lights On till barn i åldrarna 10–12 år. Utöver detta anordnas olika lovaktiviteter.

Framtidskoncerners bolag finns med i arbetet kring trygghet och säkerhet i området invid eller i förskola och skolans lokaler. Inom Förvaltnings AB Framtiden (Framtiden) finns en strategi ”Framtidskoncernens strategi för utvecklingsområden 2020-2030.” Bland annat arbetar bolagen med att förbättra förutsättningarna för barn och unga som bor med sina familjer i områden där bolagen har sitt bostadsbestånd. Detta görs genom aktiviteter före och efter skolan, sommarjobb och föräldrastöd. Med hjälp av finansiering av Framtiden har arbetet med parklek, familjeaktiviteter och mellanstadieverksamhet kunnat tillfälligt utökas eller tillfälligt etableras i flera av de särskilt utsatta områdena. Det är ett sätt att nå familjer och barn i tidigare insatser och öka samverkan med bland annat särskola, bibliotek och förskolan i till exempel språkstimulerande verksamheter. Utifrån arbetet med jämlik stad och kompletterande satsningar av Framtiden har flera skolor kunnat arbeta med metoden Skolan som arena inom formen Lights On (barn 10-12 år). Flera nya Lights On skolor har etablerats under året med finansiering av Framtiden.

Utifrån socialförvaltningarnas arbete med krisarbete och krisstöd genomförs vid behov gemensamma insatser med skolförvaltningarna och andra aktörer för krishantering och

för att minska social oro. Incidenter gällande exempelvis hot, våld, narkotikaförsäljning eller skadegörelse kan ske i och runt stadens skolor, och skolorna arbetar kontinuerligt i samverkan med socialförvaltningarna, polisen och andra aktörer för att öka kunskap om lägesbilden samt för att kartlägga och analysera problematik för en tryggare skola och minskad brottslighet.

Staden har ett pågående arbete med att vid otrygga platser söka förordnade av ordningsvakter inom utpekade LOV3-områden. I genomgång av platsrelaterade data kan konstateras att flera av dessa områden ligger nära eller i direkt anslutning till förskolor och skolor i staden. Även om ordningsvakterna inte har bemyndigande, att utifrån beviljade LOV3-områden, verka direkt på förskolans eller skolans mark görs bedömningen att genom sin närvaro i områden intill förskola eller skola bidrar de till att uppehålla en lugn och trygg miljö och har även ett uppdrag om direkt säkerhets- och brottsförebyggande insats när detta behövs.

Stadsfastighetsförvaltningen som hyresvärd vidtar i dialog med förskoleförvaltningen och grundskoleförvaltningen säkerhetshöjande åtgärder med målet att minska skador på och runt lokaler och därmed hålla nere onödiga kostnader. De utgår ifrån en krysslista om ansvarsfördelning i hyresmodellen. Ansvar att upptäcka felaktigheter ligger hos hyresgästen medan förvaltningen erbjuder möjlighet till riskanalyser och lämnar förslag på åtgärder. Vissa insatser är enkla att åtgärda så som lampor eller lås. Andra kräver en ansökningsprocess som kameraövervakning eller buzzers.

Skolans säkerhetsansvariga jobbar med eskaleringstrappa och utifrån händelse sätts olika insatser in för att höja säkerheten. Exempel på säkerhetsskapande insatser är förbättra belysning, ta bort skymmande buskage och hålla området rent från nedskräpning. Lås-, larm-, inpasseringslösningar innebär att det enbart är skolans elever och personal som har tillträde till skolans lokaler. Grundskoleförvaltningen gör för närvarande en omfattande satsning på den fysiska säkerheten i förvaltningens lokaler. I inventeringsarbetet inför beslutet konstaterades att ca 113 skolor (16 000 dörrar) behöver nya låssystem och ca 60 skolor (850 dörrar) behöver nya passersystem. Andra kostsamma åtgärder som ibland kräver även tillstånd är att sätta in övervakningskameror, väktare eller ordningsvakter.

Samordningsvinster som finns eller kan behöva utvecklas

Socialnämnderna har ett lokalt samordningsuppdrag i förhållande till andra nämnders och styrelsers medverkan i samverkan kring de kommungemensamma frågorna som exempelvis trygghetsarbete. Övriga nämnder som arbetar med de kommungemensamma frågorna ska vara en aktiv part. Dessa nämnder ska i sin organisation skapa förutsättningar för samverkan på stadsområdesnivå med andra verksamheter i staden. Ett arbete är nu genomfört för att hitta styrnings- och samordningsplattform i de fyra geografiska stadsområdena. Ett arbete för att få samsyn och ta med de nya förvaltningarna inom stadsutveckling är pågående och kommer att kunna sättas på plats under våren 2023. Till detta kommer behovet att se på vad den nya lagstiftningen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, lokala lägesbilder och åtgärdsplaner innebär för de kommungemensamma frågorna som trygghetsarbetet.

Metoden SSPF (socialtjänst, skola, polis, fritid) har det pågående utvecklingsarbetet där modellen kompletteras för att kunna möta unga inom gymnasieåldrarna. I samband med detta arbete har det identifierats ett behov av att på ett tydligare sätt involvera utbildningsförvaltningen och gymnasieskolan i Trygg i-arbetet. I arbetet med Trygg-i ser

förvaltningarna fortsatt vinst kring gemensamma lägesbilder, förbättrat och gemensamt analysarbete och att informationsflödet fungerar för att skapa förutsättningar för trygghet och säkerhet för barn och unga. Ett viktigt område som behöver förstärkas är samverkan med vårdnadshavare. En positiv dialog med vårdnadshavare gynnar barns och familjers helhetsituation. Förvaltningar inom socialtjänst, förskola, skola och utbildning ser vikten av fortsatt gemensamt arbete och stärkt samverkan med andra myndigheter och olika aktörer som fritid, barn- och ungdomspsykiatri, polis, bostadsbolag och civilsamhället för att öka insatserna och nå måluppfyllelse. Inom ramen för familjecentrat arbetssätt (FCA) vittnar grundskoleförvaltningen att metoden haft stor betydelse för att samverka mellan grundskola och socialförvaltningar har utvecklats och förbättrats i det gemensamma målet att ingen elev ska behöva hamna i problematisk skolfrånvaro.

Förvaltningarna lyfter att en utveckling kan ske genom ett mera övergripande samarbete såväl inom som mellan förvaltningar. Ett möjligt område för utveckling är att undersöka om det i större utsträckning går att nyttja de kommuncentrala resurserna i form av LOV3-förordnade ordningsvakter för att stärka säkerheten vid och intill förskolor och skolor. Andra områden där det kan finnas möjliga samordningsvinster är lås, larm och annat som ingår i skalskyddet. Detta är framförallt kopplat till att skolans lokaler används till andra aktiviteter utanför ordinarie skolverksamhet. Att titta på vad det innebär att lokalerna nyttjas av andra aktörer och hur säkerhetsfrågor kan behöva beaktas ihop med andra parter är ett identifierat utvecklingsområde. Här bidrar införandet av nya lås- och passagesystem till att skolans lokaler lättare kan nyttjas av idrottsföreningar, Kulturskolan, Skolan som arena och Lights On. Skolan som en öppen plats ställer krav på ett ökat säkerhetstänk och åtgärder för att klara extrema situationer där våldsbejakande individer kan ta över. Faran för skolattacker aktualiserar behovet av krisberedskap inom skolförvaltningarna och behovet av en välfungerande samordning mellan stadens förvaltningar och andra berörda myndigheter.

Stadsledningskontorets bedömning

Grundskolenämnden har hemställt om att avlastas från kostnader kopplade till skolornas säkerhetsarbete genom att andra nämnder och bolag utgör uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet inom nämndens skolor. Syftet är att grundskolenämnden vill att de egna resurserna ska användas till undervisning.

Som huvudman för grundskolan har grundskolenämnden ansvaret för en trygg och säker miljö i skolan, både vad gäller personal och elever. Ansvaret regleras bland annat i skollagen och arbetsmiljölagen. En av utgångspunkterna i Göteborgs Stads säkerhetspolicy är att respektive nämnd och styrelse är ansvariga för säkerhetsarbetet inom sin egen verksamhet.

Kommunfullmäktige beslutar enligt 5 kap. 1 § kommunallagen (KL) om mål och budget, och därmed vilka resurser respektive verksamhet ska tilldelas för att fullgöra sitt uppdrag. Enligt 6 kap. 6 § KL ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten.

Att hantera resurstilldelning kopplat till en specifik uppgift i enlighet med nämndens hemställan ligger enligt stadsledningskontorets bedömning inte i linje med stadens budgetprocess. Enligt Göteborgs Stads regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning ska nämnderna senast i februari varje år inleda ett arbete med att upprätta ett

underlag till en verksamhetsnominering, med utgångspunkt ifrån innevarande års nämndbudget. Nämnderna ska i sina verksamhetsnomineringar ange en prioriteringslista över vilka verksamhetsnomineringar som är mest väsentliga för nämnden. Denna verksamhetsnominering ska beslutas av nämnden senast i mars månad. Nomineringen skall sedan överlämnas till den politiska budgetberedningen och ingår i budgetunderlaget inför nästkommande år.

Grundskolenämnden har inte nominerat in föreliggande fråga i sin verksamhetsnominering till budgetarbetet inför år 2023. Stadsledningskontoret föreslår därför att kommunstyrelsen beslutar att avslå hemställan.

Stadsledningskontorets utredning visar att trygghets- och säkerhetsfrågor får ett allt större fokus inom förskola och skola. Det pågår även en utveckling där andra förvaltningar och bolag alltmer finns med i arbetet kring trygghet och säkerhet i anslutning förskolors och skolors verksamhet. Utvecklingen återspeglas såväl i genomförandet av stadens program, planer, strategier, samverkansöverenskommelser och uppdrag i kommunfullmäktiges budget, som i nationella initiativ som syftar till att stärka samverkan för barn och ungas trygghet och säkerhet. Inom staden har det utvecklats samverkansformer och metoder som stärker det gemensamma trygghets- och säkerhetsarbetet.

Stadsledningskontorets bedömning är att grundskolenämndens hemställan inte påkallar ytterligare förslag till åtgärder utöver de som redan har initierats inom pågående samverkansarbete och övriga uppdrag. För många av aktuella uppdrag, program, planer och samverkansformer är beslut tagna relativt nyligen och de är under utveckling. De eventuella utmaningar som kvarstår bör i stället framgå av respektive uppföljning och ytterligare åtgärder bör beslutas i samband med den efterföljande åiterrapporteringen. Det finns också möjlighet att, utifrån beslut i samband med kommunfullmäktiges budget 2023, att lyfta framställningar eller titta på ändrade förutsättningar som kan tas omhand i kompletterande budget. Kommunstyrelsen kan välja att justera och tilldela ytterligare medel inom sin delegation, exempelvis för arbete med trygghet och säkerhet i och intill förskola och skola. Med hänvisning till det samlade arbete som genomförs och är under utveckling bedömer stadsledningskontoret att grundskolenämndens hemställan bör avslås.

I det fall kommunstyrelsen väljer att bifalla grundskolenämndens hemställan om att bli avlastad kostnader för trygghets- och säkerhetsarbete genom att andra nämnder tar över behöver vissa grundläggande ansvarsområden fördelas om. Det kräver exempelvis ändringar i ansvarsfördelning i reglementen och omfördelning av kommunbidrag. Detta för att säkerställa att det finns resurser för andra nämnder att kunna ta kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete samt kunna gå in och utföra trygghets- och säkerhetsarbete i exempelvis grundskolan. Stadsledningskontoret ser även organisatoriska utmaningar kopplade till ledning och styrning i det fall personalgrupper anställda på andra förvaltningar ges mer permanenta uppdrag på enskilda skolor. Utmaningar finns också gällande kompetensförsörjning där personal behöver rekryteras inom de verksamheter som skulle få ett större ansvar för trygghet och säkerhet i och omkring förskola och skolan.

Flera av de yrkeskategorierna som är aktuella för att jobba med frågor inom trygghets- och säkerhetsarbete i förskola och skolan är svåra att rekrytera redan idag, vilket förvaltningarna vittnar om i dialog och i rapporteringar.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Hemställan från grundskolenämnden till kommunstyrelsen om att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete

§ 543, 0364/22

Beslut

Enligt återremissyrkande från S, D, V och MP:

Hemställan från grundskolenämnden återremitteras till stadsledningskontoret för kompletterande analys över gränssnitten för grundskolenämndens och andra nämnders ansvar för trygghet och säkerhetsskapande insatser i anslutning till skolans verksamhet och lokaler. Analysen ska inhämta erfarenheter från berörda grundskolor, förskolor och gymnasieskolor samt innehålla en ekonomisk bedömning av möjliga samordningsvinster för kommunen genom ett mer effektivt användande av stadens gemensamma resurser för trygghet och säkerhetsskapande arbete.

Tidigare behandling

Bordlagt den 1 juni 2022, § 484.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 3 maj 2022.

Yrkande från SD den 18 maj 2022.

Återremissyrkande från S, D, V och MP den 10 juni 2022.

Yrkanden

Karin Pleijel (MP), Daniel Bernmar (V) och Jessica Blixt (D) yrkar att ärendet ska återremitteras enligt yrkande från S, D, V och MP den 10 juni 2022 och avslag på yrkande från SD den 18 maj 2022.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkar bifall till yrkande från SD den 18 maj 2022.

Propositionsordning

Ordföranden ställer propositioner på bifall respektive avslag på återremissyrkandet från S, D, V och MP och finner att det bifallits.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret - Återremiss

Dag för justering

2022-06-27

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Återremissyrkande
2022-06-10

Socialdemokraterna, Demokraterna, Vänsterpartiet,
Miljöpartiet

Ärende nr 2.2.14

Återremissyrkande angående – Hemställan från grundskolenämnden

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Hemställan från grundskolenämnden återremitteras till stadsledningskontoret för kompletterande analys över gränssnitten för grundskolenämndens och andra nämnders ansvar för trygghet och säkerhetsskapande insatser i anslutning till skolans verksamhet och lokaler. Analysen ska inhämta erfarenheter från berörda grundskolor, förskolor och gymnasieskolor samt innehålla en ekonomisk bedömning av möjliga samordningsvinster för kommunen genom ett mer effektivt användande av stadens gemensamma resurser för trygghet och säkerhetsskapande arbete.

Yrkandet

Stadsledningskontoret konstaterar i sitt svar på hemställan att skolan har arbetsmiljöansvaret och att skolpengen därför ska täcka kostnader för att upprätthålla trygghet och säkerhet i skolan. Vi saknar fördjupade resonemang kring gränssnitten för skolans respektive övriga nämnders, styrelser eller andra myndigheters ansvar. I en skola vars entré vetter direkt ut mot ett hårt kriminellt belastat torg spiller social problematik och kriminalitet rakt in i skolan. Det är orimligt att undervisningsresurser ska bekosta säkerhetsåtgärder som är en direkt följd av var skolans verksamhet råkar vara lokaliserad.

Strukturbeloppet med den socioekonomiska viktningen ger visserligen skolor i utsatta områden mer resurser. Syftet med viktningen är dock att kompensera för att fler elever har större behov för att skapa mer likvärdiga förutsättningar att klara skolans kunskapsuppdrag, inte kompensera för att kriminella aktörer agerar i området och hotar den allmänna ordningen och tvingar skolan till förebyggande åtgärder och akuta insatser i syfte att skydda elever och personal från hot och våld.

Vi har föreslagit inrättandet av sociala team där socialtjänsten arbetar aktivt och förebyggande i skolan med att tidigt upptäcka elever som är i behov av insatser. Det är därför viktigt med en långsiktighet i det sociala arbetet och fasta strukturer för samverkan mellan grundskolan och socialnämnderna. På liknande sätt borde insatser mot kriminalitet i skolans närområde bekostas av de nämnder eller styrelser som ansvarar för de torg, gator eller parker där den trygghetsstörande aktiviteten sker. Troligen skulle staden som helhet vinna på bättre samordning och samutnyttjande av insatser för trygghet och säkerhet.

Yrkande

Sverigedemokraterna

Datum 2022-05-18

Ärende 2.2.1

Yrkande angående – Hemställan från grundskolenämnden till kommunstyrelsen om att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Grundskolenämnden får i uppdrag att i samråd med trygghetsrådet, polisen och socialnämnderna utreda och redovisa aktiviteter, resurs- och anslagsbehov som behövs för att stärka skolornas säkerhets- och trygghetsarbete.
2. Grundskolenämnden tillförs anslagsbehovet från stadens aviserade resultat och uppdras att implementera framtagna aktiviteter och tilldela resurser i skolornas nödvändiga säkerhets- och trygghetsarbete.

Yrkandet

Barn och unga är Göteborgs framtid. Det är av största vikt att de går i en skola som är fokuserad på att ge dem kunskap och bildning och att studero och ordning råder och upprätthålls. Skolan ska vara en trygg arbetsplats för både elever och lärare. Det ska råda Nolltolerans mot våld och otrygghet.

Som huvudman för grundskolan har grundskolenämnden ansvaret för en trygg och säker miljö i skolan, både vad gäller personal och elever. Ansvaret regleras bland annat i skollagen och arbetsmiljölagen. Det är de elever som inte kan uppföra sig, som mobbar eller utgör fara, som ska flyttas och inte de som är skötsamma eller utsatta. Barn behöver återkoppling kring vad som är rätt och fel.

Elever som inte respekterar lärarens tillsägelser ska inte tillåtas fortsätta störa undervisningen förrän uppförandet är gott och eleven kan återgå till vanlig klassundervisning. Elever som utgör allvarig fara ska inte undervisas bland andra barn i den ordinarie skolverksamheten utan få undervisning i annan form. Organiserad drogförsäljning förekommer i stadens skolor och unga skolbarn utnyttjas för försäljning då dessa är under straffmyndig ålder.

I Skolundersökningen om brott (SUB) 2019 uppger 48 procent av eleverna att de utsatts för stöld, misshandel, hot, rån eller sexualbrott minst en gång under de senaste tolv månaderna. Resultaten visar att brotten ofta sker i skolmiljön. Sedan 2015 har andelen som uppgett utsatthet för lindrig misshandel i skolmiljö ökat, både bland tjejer (från nästan 38 procent 2015 till drygt 47 procent) och killar (från drygt 58 procent till drygt 65 procent).

Enligt Skolinspektionens skolenkät uppgav åtta av tio elever i åk 9 att de kände sig trygga i skolan 2020. Andelen elever i åk 9 som känner sig trygga har minskat från 89 till 79 procent mellan 2010 och 2020. Barns och ungas psykiska ohälsa har ökat med över 100 procent i åldern 10–17 år på tio år och det är depression och ångestsyndrom som främst bidrar till ökningen.

I enkäten framkommer även att en av tre grundskollärare uppger att en stor del av undervisningstiden går till att upprätthålla ordningen i klassrummet 2020, mot en av fyra 2012.

En tredjedel av lärare i grundskolan ser hot och våld som ett stort problem – och nära en femtedel av högstadielärarna har funderat på att sluta på grund av hot och våld från elever och föräldrar. 75 procent av lärarna uppger att deras arbetsbelastning är för hög. Drygt 80 procent anser att deras arbete är psykiskt påfrestande och var fjärde lärare menar att de minst en dag i veckan känner att de är på bristningsgränsen för vad de orkar med och nästan var femte att de känner så minst flera gånger i veckan.

Det är viktigt att arbetet mot hot och våld i skolan fortgår, men att arbetet inte tar resurser från undervisningen eller leda till ökade krav på skolans personal. Grundskolenämnden behöver därför tilldelas ett extra anslag från stadens aviserade resultat. Skolvakter, kameraövervakning och förebyggande samtal är några exempel på sätt att aktivt försöka få bukt med de allvarliga problemen i stadens skolor.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-05-03

Diarienummer 0364/22

Handläggare

Charlotta Bjerhem

Telefon: 031-368 05 88

E-post: charlotta.bjerhem@stadshuset.goteborg.se

Hemställan från grundskolenämnden till kommunstyrelsen om att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Hemställan från grundskolenämnden om att avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor avslås.

Sammanfattning

Grundskolenämnden beslutade 2022-02-08 § 35 i enlighet med yrkande från S och D att hemställa till kommunstyrelsen att skyndsamt tillse att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor.

Grundskolenämnden har ansvaret för en trygg och säker miljö i skolan, både vad gäller personal och elever. Att hantera resurstilldelning kopplat till en specifik uppgift i enlighet med nämndens hemställan ligger enligt stadsledningskontorets bedömning inte i linje med stadens budgetprocess. Enligt Göteborgs Stads regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning ska nämnderna senast i mars varje år besluta om vilka verksamhetsnomineringar som är mest väsentliga för nämnden. Nomineringen skall sedan överlämnas till den politiska budgetberedningen och ingår i budgetunderlaget inför nästkommande år. Grundskolenämnden har inte nominerat in föreliggande fråga i sin verksamhetsnominering till budgetarbetet inför år 2023. Stadsledningskontoret föreslår därför att kommunstyrelsen beslutar att avslå hemställan.

Bedömning ur ekonomisk, ekologisk och social dimension

Stadsledningskontoret inte har funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån dessa dimensioner.

Bilagor

1. Grundskolenämndens handlingar 2022-02-08 § 35

Ärendet

Grundskolenämnden har hemställt till kommunstyrelsen att skyndsamt tillse att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor.

Beskrivning av ärendet

Grundskolenämnden gav 2020 och 2021 grundskoleförvaltningen två uppdrag kopplade till hot och våld i skolan. Uppdragen redovisades för nämnden i februari 2022.

Grundskolenämnden beslutade 2022-02-08 § 35 i enlighet med yrkande från S och D att hemställa till kommunstyrelsen att skyndsamt tillse att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor.

Av yrkandet framgår att skälet till hemställan är att nämnden anser att det är viktigt att arbetet mot hot och våld i skolan fortgår, men att arbetet inte får ta resurser från undervisningen eller leda till ökade krav på skolans personal. Enligt yrkandet handlar det till exempel om att den tid lärare lägger på att upprätthålla fysisk säkerhet och förebygga brott på skolans område är sociala insatser som bör bekostas av andra nämnder och bolag, så som socialnämnderna och bolag inom lokal- och bostadsområdet. Av nämndens hemställan framgår inte närmare vilka uppgifter eller storleksordningen på de kostnader som nämnden vill överförs till andra nämnder och bolag.

Stadsledningskontorets bedömning

Grundskolenämnden har hemställt om att avlastas från kostnader kopplade till skolornas säkerhetsarbete genom att andra nämnder och bolag utgör uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet inom nämndens skolor. Syftet är att grundskolenämnden vill att de egna resurserna ska användas till undervisning.

Som huvudman för grundskolan har grundskolenämnden ansvaret för en trygg och säker miljö i skolan, både vad gäller personal och elever. Ansvaret regleras bland annat i skollagen och arbetsmiljölagen. En av utgångspunkterna i Göteborgs Stads säkerhetspolicy är att respektive nämnd och styrelse är ansvariga för säkerhetsarbetet inom sin egen verksamhet.

Kommunfullmäktige beslutar enligt 5 kap. 1 § kommunallagen (KL) om mål och budget, och därmed vilka resurser respektive verksamhet ska tilldelas för att fullgöra sitt uppdrag. Enligt 6 kap. 6 § KL ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten.

Att hantera resurstilldelning kopplat till en specifik uppgift i enlighet med nämndens hemställan ligger enligt stadsledningskontorets bedömning inte i linje med stadens budgetprocess. Enligt Göteborgs Stads regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning ska nämnderna senast i februari varje år inleda ett arbete med att upprätta ett underlag till en verksamhetsnominering, med utgångspunkt ifrån innevarande års nämndbudget. Nämnderna ska i sina verksamhetsnomineringar ange en prioriteringslista över vilka verksamhetsnomineringar som är mest väsentliga för nämnden. Denna verksamhetsnominering ska beslutas av nämnden senast i mars månad. Nomineringen

skall sedan överlämnas till den politiska budgetberedningen och ingår i budgetunderlaget inför nästkommande år.

Grundskolenämnden har inte nominerat in föreliggande fråga i sin verksamhetsnominering till budgetarbetet inför år 2023. Stadsledningskontoret föreslår därför att kommunstyrelsen beslutar att avslå hemställan.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

§ 35 N609-3749/21

Redovisning av uppdrag kring hot och våld

Ärendet

Föreliggande tjänsteutlåtande är en redovisning av två uppdrag som avser hot och våld i skolan, (§ 322, N609-4781/20), (§ 85 N609-0912/21). Eftersom båda uppdragen berör samma område har förvaltningen valt att samredovisa dessa.

Handlingar

Tjänsteutlåtande, 2022-01-17

Bilaga 1. Protokollsutdrag, grundskolenämnden, 2021, § 85

Bilaga 2. Protokollsutdrag, grundskolenämnden, 2020, § 322

Tilläggsyrkande från Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Dario Espiga Corbo (S), Jessica Blixt (D) och Camilla Harrysson (D), 2022-02-04

Yrkanden

Viktoria Tryggvadottir yrkar på bifall till tilläggsyrkande från Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Dario Espiga Corbo (S), Jessica Blixt (D) och Camilla Harrysson (D).

Jessica Blixt (D) yrkar på bifall till tilläggsyrkandet.

Bosse Parbring (MP) yrkar på bifall till punkt 1 i tilläggsyrkandet men avslag på punkt 2 i detsamma.

Jenny Broman (V) yrkar på bifall till punkt 1 i tilläggsyrkandet men avslag på punkt 2 i detsamma.

Axel Darvik (L) yrkar på avslag på punkt 1 och 2 i tilläggsyrkandet.

Proposition

Ordförande Axel Darvik (L) identifierar tre förslag till beslut; avslag på tilläggsyrkandet, bifall till tilläggsyrkandet samt bifall till punkt 1 i tilläggsyrkandet men avslag på punkt 2 i detsamma. Ordförande och ställer dessa under proposition och finner att hans förslag till beslut vinner bifall.

Votering

Bosse Parbring (MP) begär votering. Ordförande förklarar att votering ska verkställas.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2022-02-08

Ordförande förklarar att hans eget förslag till beslut utgör huvudförslag i voteringen, och frågar om tilläggsyrkandet från Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Dario Espiga Corbo (S), Jessica Blixt (D) och Camilla Harrysson (D) kan utgöra motförslag i voteringen. Ordförande finner att så är fallet.

Ordförande förklarar att JA-röst innebär bifall till huvudförslaget, och NEJ-röst innebär bifall för tilläggsyrkandet.

Fördelningen av röster redovisas som följer:

	JA	NEJ	AVSTÅR
Sofie Gyllenwaldt (M)	X		
Viktoria Tryggvadottir Rolka (S)		X	
Jenny Broman (V)			X
Jessica Blixt (D)		X	
Axel Darvik (L)	X		
Bosse Parbring (MP)			X
Dario Espiga Corbo (S)		X	
Anna Jäderström (M)	X		
Camilla Harrysson (D)		X	

Ordförande finner att tilläggsyrkandet från Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Dario Espiga Corbo (S), Jessica Blixt (D) och Camilla Harrysson (D) vinner bifall.

Beslut

1. Grundskolenämnden antecknar redovisningen till protokollet.
2. Nämnden hemställer till kommunstyrelsen att skyndsamt tillse att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor.
3. Förvaltningsdirektören får i uppdrag att återkomma till nämnden med förslag till en samlad riktlinje för grundskolenämndens arbete mot hot och våld som anger en nolltolerans för hot, våld och otillåten påverkan i skolan.

Expedieras

Stadsledningskontoret

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2022-02-08

Dag för justering
2022-02-22

Vid protokollet

Sekreterare
Sara Lingefors

Ordförande
Axel Darvik (L)

Justerande
Bosse Parbring (MP)

Rätt utdraget intygar i tjänsten:

Gill Bengtsson
Registrator

Yrkande

Socialdemokraterna, Demokraterna

2022-02-04

Ärende nr 17

Yrkande angående – Redovisning av uppdrag kring hot och våld

Förslag till beslut

I grundskolenämnden:

1. Nämnden hemställer till kommunstyrelsen att skyndsamt tillse att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor.
2. Förvaltningsdirektören får i uppdrag att återkomma till nämnden med förslag till en samlad riktlinje för grundskolenämndens arbete mot hot och våld som anger en nolltolerans för hot, våld och otillåten påverkan i skolan.

Yrkandet

I redovisningen framgår att det tagits en rad politiska initiativ kring hot och våld och förvaltningen sammanställer i redovisningen allt arbete som redan pågår och som planeras inom nämndens verksamheter. Det är glädjande att se att frågorna tas på allvar och att det finns en ökad medvetenhet kring hur hot och våld i stor utsträckning påverkar tryggheten och undervisningen i skolan. Det får dock inte leda till att kraven på skolans personal ökar - utan att dessa krav balanseras upp av ökade resurser. Initiativ kring vad skolan borde göra bättre kan paradoxalt nog att leda till en sämre skola med ökad otrygghet när lärarna är upptagna i seminarier eller med att dokumentera i stället för att bedriva undervisning.

Vi vill vända på perspektiven. Kommunen måste värna elevpengen och resurserna för undervisning. Socialdemokraterna och Demokraterna vill därför att nämnden hemställer till kommunstyrelsen att skyndsamt avlasta skolan de kostnader som är förbundna med trygghets- och säkerhetsskapande arbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor. I samverkan med grundskolenämnden får kommunstyrelsen utreda vilka kostnader och insatser som bör omfattas.

De resurser som idag tas från lärartid för att upprätthålla fysisk säkerhet och förebygga brott i korridorer, entréer och skolgårdar är i första hand sociala insatser och bör bekostas av andra nämnder och bolag. Det kan exempelvis handla om att socialnämnderna bistår med personal för ökad vuxennärvaro i skolor med återkommande trygghets- och säkerhetsproblem eller om konkreta stödinsatser kring säkerhetsarbetet kopplat till lokaler där nämnder och bolag inom lokaler och bostadsbolag i högre utsträckning bör involveras. Det är inte rimligt att rektor, och i förlängningen barn och medarbetare, ska betala för exempelvis patrullerande ordningsvakter eller entrévärdar med sin arbetsmiljö.

Utöver att se till att skolan får rätt resurser för att balansera kraven och förväntningarna, anser vi fortfarande att nämnden ska ha en riktlinje för arbetet mot hot och våld i skolan.

En riktlinje ska inte ses som ytterligare ett initiativ - tvärtom skulle det fungera som en samlande inriktning för allt det arbete som görs och planeras. Vi ser risk för att det nu sker punktvis och med vitt skilda insatser, beroende på vad respektive rektor har för kunskap, ingång eller vad det råkar finnas finansiering för. Det vi ser behövs är ett ramverk kring insatserna som anger vilka värden som ska försvaras och som skolan som organisation ska stå upp för. Det handlar i grunden om att skapa en kultur där elever, vårdnadshavare och skolpersonal tar gemensamt ansvar för att förebygga hot och våld och resolut markerar och agerar mot hotfullt och våldsamt agerande.

En riktlinje ska ha som utgångspunkt att hot och våld inte får normaliseras, ursäktas eller förminska. Det gäller oavsett vem som är utövare, vem som utsätts eller i vilken skolform det sker. Exempelvis finns en normalisering av våld inom grundsärskolan där personal som blir rivna, slagna och bitna ofta rapporterar detta som tillbud i stället för skada. Det våld som särskolans medarbetare upplever förtjänar mer uppmärksamhet och kräver åtgärder för personalens arbetsmiljö och arbetsvillkor.

Det finns en utbredd bild av att lärare ska tåla nästan vad som helst, inte tillåtas agera resolut som svar på upprepade provokationer eller inte handgripligen få ta tag i elever som utsätter andra för våld, hot och hat. Det förekommer att lärare filmas av elever i situationer när deras tålmod prövas och läggs ut i förlöjligande syfte på sociala medier för allmän spridning vilket kan få negativa konsekvenser för lärares privatliv och karriärmöjligheter. Vi menar att detta beteende hos vissa elever måste möta tydlig kritik från vuxenvärlden, såväl från vårdnadshavare som från lärarkollegiet, skol- och förvaltningsledning.

I förvaltningens redovisning går det att läsa in att ett stort ansvar för tryggheten läggs på läraren och kvaliteten på dennes undervisning. Med hänvisning till Hatties forskning beskrivs mycket av problematiken som kopplad till lärarens relation med eleven, vilket är ett viktigt perspektiv. Detta synsätt blundar dock till del för den verklighet som lärare och elever kan befinna sig i där kraven inte alltid möts av tillräckliga resurser och där allt fler elever har stora behov av särskilt stöd och många saknar tillräckliga kunskaper i svenska.

Rättspraxis kring vad lärare faktiskt får göra i stökiga och hotfulla situationer har förtydligats av Skolverket, det är exempelvis helt ok att en lärare handgripligen ingriper och för ut elever som utsätter andra ur klassrummet. Att läraren har detta mandat bör tydligare framgå för alla som arbetar i skolan eller som har barn i skolan – och ska tydliggöras i riktlinjen. Lärare som utsätts för hot, hat och våld på sin arbetsplats ska veta att den har stöd av sin arbetsgivare, sina kollegor och av det omgivande samhället.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-01-17

Diarienummer N609-3749/21

Handläggare

Jonas Österberg

E-post: jonas.osterberg@grundskola.goteborg.se

Redovisning av uppdrag kring hot och våld

Förslag till beslut

I grundskolenämnden

Grundskolenämnden antecknar redovisningen till protokollet och förklarar uppdraget fullgjort.

Sammanfattning

I föreliggande tjänsteutlåtande har grundskoleförvaltningen redogjort för det våldsförebyggande arbete som pågår i skolan. I detta tjänsteutlåtande har också redogjorts för befintliga och planerade arbeten för att förebygga att medarbetare utsätts för hot och våld i skolan samt otillåten påverkan. Därtill har det också gjorts en nulägesanalys för att få en fördjupad bild över de situationer som ligger bakom rapporteringarna av hot och våld i skolan. Grundskoleförvaltningen kan konstatera att en rad olika insatser och projekt pågår som syftar till att förebygga hot och våld i skolan. Det sker insatser på skolnivå och genom olika styrande och stödjande aktiviteter från förvaltningen. Bland annat har det konstaterats att det finns en rad förvaltningsgemensamma rutiner, vägledningar och handlingsplaner framtagna som berör frågor om hot och våld och otillåten påverkan. Grundskoleförvaltningen bedömer därför att det inte behövs tas fram ytterligare riktlinjer utöver de som redan finns.

Grundskoleförvaltningen bedömer att det våldsförebyggande arbetet som pågår behöver förstärkas och utvecklas. I det avseendet behöver nya våldsförebyggande metoder och arbetsätt prövas. På uppdrag från kommunfullmäktige (2021-08-26 - § 28 1539/20) kommer en pilotverksamhet påbörjas där en kunskapsbaserad våldsförebyggande metod prövas på skolor. I denna pilotverksamhet kommer förvaltningen samverka med organisationen MÄN. Vidare behöver förvaltningen vidareutveckla samverkan med olika aktörer för att samordna förebyggande insatser. I detta sammanhang ser förvaltningen att pågående samverkan med socialförvaltningen som särskilt betydelsefull och som exempelvis tar sitt uttryck i satsningen Skolan som arena och forumet SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid i samverkan)

I förvaltningen kartläggning uppger chefer att de har tillräckliga befogenheter för systematiska arbetsmiljöarbetet. Däremot var de mer tveksamma när frågan om resurser ställdes. Ofta handlar det om att rektorerna upplever en frustration över lokaler som inte är ändamålsenliga och att de hade velat kunna lägga mer tid på att arbeta förebyggande med säkerhetsfrågor, de insatser som görs blir främst reaktiva. Då de inte anser sig ha

tillräcklig kunskap kring säkerhetsfrågor kan det även vara så att de inte vet vad de skulle behöva investera i för att skapa en säker arbetsmiljö utifrån ett hot och våldsperspektiv.

Förvaltningens bedömning är att det behöver finnas ett mer konkret stöd kring cheferna i skolan när det gäller säkerhetsfrågor med syfte att stötta i det förebyggande säkerhetsarbetet. Därför har förvaltningen i föreliggande tjänsteutlåtande förvaltningen redovisat en rad åtgärder för att stödja rektorer i det förebyggande säkerhetsarbetet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen bedömer att det förebyggande och åtgärdande arbetet mot hot och våld i skolan sker inom tilldelad ram. Arbetet för att förebygga och motverka hot och våld i skolan är av central betydelse för att hindra kostnader för samhället på både kort och lång sikt.

Grundskoleförvaltningen kan konstatera att det beslut som kommunfullmäktige (2021-08-26 - § 28 1539/20) fattade avseende att ge Grundskolenämnden uppdrag att genomföra en pilotverksamhet med kunskapsbaserade våldspreventiva metoder är kostnadsdrivande. Förvaltningen har noterat att detta uppdrag gavs utan medföljande finansiering.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Alla som vistas i skolan ska känna sig trygga där. Det är en nödvändig förutsättning för god arbetsmiljö och lärande. Barn har rätt till en trygg och säker miljö, det fastställs i Skollagen men också i konventionen om barnets rättigheter. Ändå upplever barn otrygghet, hot och våld i skolan. Därför är våldsförebyggande arbete en angelägen fråga och som berör vår framtid. Möjligheten att lyckas med studierna ökar i en trygg skolmiljö, samtidigt som eleverna får redskap att hantera vuxenlivets utmaningar bättre. Att de som arbetar i skolan utsätts för våld och hot om våld är ett allvarligt arbetsmiljöproblem. Att utsättas för våld eller hot om våld på sin arbetsplats innebär en stark psykisk påfrestning. Sammantaget är våldsförebyggande arbete i skolan i flera avseenden en fråga som har många sociala dimensioner.

Samverkan

Information har lämnats i förvaltningens samverkansgrupp den 31 januari 2022

Bilagor

Protokollsutdrag, grundskolenämnden, 2021, § 85

Protokollsutdrag, grundskolenämnden, 2020, § 322

Ärendet

Föreliggande tjänsteutlåtande är en redovisning av två uppdrag som avser hot och våld i skolan, (§ 322, N609-4781/20), (§ 85 N609-0912/21). Eftersom båda uppdragen berör samma område har förvaltningen valt att samredovisa dessa.

Beskrivning av ärendet

Inom området hot och våld har det sedan en tid tagits politiska initiativ på olika nivåer. Det har resulterat att grundskoleförvaltningen givits ett flertal uppdrag det senaste året som berör detta område. Det har handlat om att kartlägga skolans arbete med våldsprevention, metoder för förebyggande och främjande arbeten, åtgärder och insatser samt pågående projekt. Vi har redovisat detta i flera olika tjänsteutlåtanden. Nya uppdrag har tillkommit och ibland berör det delvis samma delar och överlappar varandra. I föreliggande tjänsteutlåtande redovisas de två nedanstående uppdragen:

Grundskolenämnden ger förvaltningsdirektören i uppdrag att återkomma med en bedömning av befintliga befogenheter och resurser för det systematiska arbetsmiljöarbetet samt ge förslag på åtgärder för att förhindra att elever och personal utsätts för hot och våld i skolan. (§ 322, N609-4781/20)

Grundskolenämnden ger förvaltningsdirektören i uppdrag att i samverkan med förskolenämnden och socialnämnderna kartlägga befintliga insatser för att motarbeta hot och våld samt otillbörlig påverkan i skolan och återkomma med en tydlig riktlinje till nämnden på åtgärder för att skapa en förvaltningsgemensam helhetssyn på hur skolan bemöter hot och våld som drabbar skolpersonal och elever. I riktlinjen ska ansvar och befogenheter mellan olika yrkesgrupper tydliggöras. (§ 85 N609-0912/21)

Förvaltningens kartläggning och bedömning

Utgångspunkter

Skollagen (2010:800) anger att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Brottsförebyggande rådet genomför varje år en enkätundersökning om brott. Undersökningen riktas till elever i årskurs 9 och denna undersökning visade för 2017 att hälften av eleverna i årskurs 9 någon gång utsatts för brott. Detta är enligt brottsförebyggande rådet en stabil siffra över åren. ¹

Undersökningen visar att skolan är den plats där ungdomarna vanligen utsatts för brott och i skolmiljö handlar det vanligtvis om misshandel, hot och sexuella kränkningar. Statistiken ger en grov bild om hur vanligt förekommande det är med våld i skolan. Den samlade statistiken ger också möjlighet att analysera relationen mellan utsatthet av våld och social position. När det gäller våld finns segregeringseffekter. Elever med utländsk bakgrund, elever till lågutbildade föräldrar och elever som växer upp i familjer med knappa ekonomiska resurser anger i större utsträckning att de utsatts för våld. Statistiken

¹ Brottsförebyggande rådet (BRÅ) (2018) Skolundersökningen om brott 2017. Om utsatthet och delaktighet i brott. Rapport 2018:15. Stockholm

visar också att närmare hälften av ungdomarna i enkätundersökningen någon gång under de senaste åren själva begått något brott. Överlappning mellan offer och förövare ger en komplex bild av en social verklighet, där gränserna inte är helt fasta. Kränkningar och hot sker allt oftare via internet och sociala medier.²

Grundskoleförvaltningens analyser av den årliga elevenkäten till eleverna i årskurs 2, 5 och 9 i Göteborgs Stads grundskolor och dokumentation från elevhälsosamtalen i årskurs 4 och 8 visar att elever i socioekonomiskt utsatta skolor i högre grad upplever otrygghet. Särskilt tydligt är detta i årskurs 9. Denna bild kan därför i likhet med resultaten från Brottsförebyggande rådets enkät visa på segregrande effekter - i Göteborgs elevenkät då uttryckt som otrygghet i skolmiljön.³

Åtgärder mot hot och våld är särskilt angeläget. Alla typer av hot och våld i skolan, oavsett vem som är förövaren och vem som drabbas, måste motarbetas och förebyggas. Det ska helt enkelt inte förekomma våld i skolan. När det förekommer behöver åtgärder vidtas av alla aktörer med ansvar för skolan. Detta arbete behöver starta tidigt, behöver vara långsiktigt och ske i samverkan med andra. Trygghet och studiero i skolan är en förutsättning för elevers kunskapsutveckling. Som konstaterats är det inte alltid så i dag.

Mot bakgrund av att många elever uppger brister i såväl studieron som tryggheten och att skolpersonal inte alltid upplever att de har ett tillräckligt tydligt mandat att säkerställa ordning och reda så har Utbildningsdepartementet tagit fram ett förslag på nationell plan för trygghet och studiero, Den nationella planen innehåller förslag som syftar till att arbetet med trygghet och studiero i skolan ska förbättras genom en tydligare styrning och en ökad systematik, en förstärkning av det förebyggande arbetet samt en ökad beredskap att agera i svåra situationer. Bland annat anges att all skolpersonal ska ha allmänna befogenheter för att säkerställa trygghet och studiero, det ska tas fram stöd för skolans personal att agera i svåra situationer, tillfälliga placeringar av elever ska vara enklare att genomföra och det ska vara tydligt att en elev kan stängas av omedelbart när säkerheten för andra elever eller skolpersonalen bedöms hotad.

Göteborgs Stad har tidigare angett att man ställer sig bakom förslagen i planen. I stadens remissvar framkommer att man ser det som angeläget att skolpersonal ska kunna vidta omedelbara och tillfälliga befogade åtgärder för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. När det gäller möjlighet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar har staden betonat att det av stor vikt att rektor och skolans personal får ett tydligt stöd i att bedöma vilka åtgärder som står i rimlig proportion till olika situationer. Göteborgs Stad anser därför att planen behöver omfatta ett sådant stöd.

Förebyggande insatser och projekt för att motarbeta hot och våld

Grundskoleförvaltningen har utifrån ett tidigare uppdrag från Grundskolenämnden kartlagt och redovisat det våldsförebyggande arbete som Göteborgs Stads skolor är involverade i. (Diarienummer N609-4338/20).

Den kartläggning som förvaltningen gjort visar att Göteborgs Stads skolor arbetar våldsförebyggande på flera nivåer. I Göteborgs Stads skolors våldsförebyggande arbete pågår kontinuerliga insatser och utvärderingar inom ramen för det systematiska

² Odenbring, Y & Johansson, T (2020) Perspektiv på skolvåld i Fejes, A & Dahlstedt, M (RED) Perspektiv på skolans problem. Vad säger forskningen?

³ Grundskoleförvaltningen, Göteborgs Stad (2020) Kvalitetsrapport 2020/2021

kvalitetsarbetet. Allt arbete som främjar sociala relationer och arbete mot lyckad skolgång kan sägas vara en del av det våldsförebyggande arbete, då skolframgång är den starkast skyddande faktorn för alla barn⁴. I detta ingår bland annat arbete för ökad närvaro, extra stöd i undervisningen etc. Riskfaktorer i skolan är bland annat tidigt skolmisslyckande, dålig anknytning till skolan och en dålig skolmiljö, medan skyddsfaktorer bland annat är att man lyckas i sitt skolarbete, att man är motiverad att lära sig samt att det finns ett positivt skolklimat. Det bör också nämnas att samverkan med resten av samhället behövs för att minimera risken för social problematik i form av bland annat våld.

Här följer en kortare sammanfattning av den kartläggning som förvaltningen tidigare redovisat.

Genomlysning av skolornas planer mot diskriminering och kränkande behandling

Alla skolor i Göteborgs Stad arbetar kontinuerligt med sina planer mot kränkande behandling. Vidare har 70 skolor skrivit fram åtgärder specifikt kopplade till diskrimineringsgrunderna. Åtgärderna är olika i omfattning från enskilda aktiviteter till att de genomsyrar hela skolans verksamhet, undervisning såväl som raster. Att arbeta kring normer och mot diskriminering är en viktig del i att minska kränkningar, hot och våld. De flesta åtgärder har koppling till jämställdhet, rasism, HBTQI, funktionsnedsättning och sexuella trakasserier.

Närvaroarbete på skolorna: främjande och förebyggande

En del i arbetet för skolframgång, och därigenom en del av det våldsförebyggande arbetet, är att se till att eleverna är i skolan. Grunden till elevernas lärande och utveckling är deltagandet i den undervisning som skolan erbjuder. För att utveckla stöd till skolorna i att förbättra elevernas närvaro har förvaltningen ett pågående processarbete där stödmaterial bl.a. i form av rutiner och processkartor tagits fram. Stödmaterialiet syftar till ett utvecklat förebyggande arbete men också att skolorna på ett tidigt stadium kan upptäcka en elevs frånvaro och arbeta systematiskt med den för att den inte ska utvecklas till en problematik.

Kartläggningar

Kartläggningar kring trygghet, studiero och kränkningar är ett viktigt verktyg för ett systematiskt och förebyggande arbete. Grundskoleförvaltningen har ett gemensamt kränkungsverktyg vilket gör det möjligt att sätta in riktade åtgärder utifrån olika elevers och skolors behov. Dessutom finns olika elevenkäter, elevhälsosamtal etc.

Samarbete med polisen och socialtjänsten

Alla stadsdelar har idag ett SSPF-forum (skola, socialtjänst, polis och fritid i samverkan) som är ett fast forum för informationsutbyte och gemensamt arbete mellan skola, socialtjänst, polis och fritidsverksamhet. Fokus för arbetet är barn och ungdomar som befinner sig i riskzon för destruktivt beteende och i destruktiva miljöer. Samarbete mellan dessa parter sker löpande och är en viktig del av skolans arbete med att skapa förutsättningar för elevernas lärande och vuxenblivande.

Trygg i-modellen

⁴ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/skolans-ansvar-for-barn-som-far-illa>, hämtat den 20 januari 2022

Polisområde Storgöteborg och Göteborgs Stad har idag en stadenövergripande överenskommelse. Respektive lokalpolisområde och stadsdelsförvaltning samverkar kring Trygg i-modellen, utifrån sitt geografiska och nämndspecifika ansvar och involverar vid behov fackförvaltningar och bolag enligt avsiktsförklaringen. Grundskoleförvaltningen, som en av stadens fackförvaltningar, omfattas av denna överenskommelse. Sedan den 1 januari 2021 har stadsdelarnas ansvar övergått till de fyra nya socialförvaltningarna i staden. Grundskoleförvaltningen omfattas även fortsättningsvis av överenskommelsen.

Rutin och vägledning för hantering av misstänkta brott i skolan

Det finns framtaget en rutin för hur skolan ska agera vid misstanke om brott. Agerandet ska vara för elevens bästa och hänsyn ska tas till elevens ålder, mognad, och omständigheterna kring brottet. Exempelvis om det var i affekt, olyckshändelse, planerat, allvarligt, inte allvarligt, upprepat, med eller utan uppsåt, uppenbar fara för liv och hälsa.

Pågående projekt

Vidare är drygt 60 skolor kopplade till projekt gällande våldsförebyggande arbete. Här följer en kort sammanfattning av pågående projekt:

Toleransprojektet

Grundskoleförvaltningen samordnar Toleransprojektet sedan 6/2 2019. Syftet med *Toleransprojektet* är att främja demokrati samt motverka främlingsfientlighet, rasism och våldsbejakande extremism med fokus på antisemitism. En skola som deltar i *Toleransprojektet* gör en satsning som går i linje med regeringens nationella riktlinjer. Att delta i *Toleransprojektet* ger en möjlighet att förstärka skolans värdegrundsarbete.

Bygga Broar

Bygga Broar är ett långsiktigt, systematiskt värdegrundsarbete vars mål är att stärka barns rättigheter, främja integration och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. *Bygga Broar* utbildar personal i en modell för värdegrundsdialoger som kan tillämpas i enskilda samtal och i forum för dialog med vårdnadshavare.

Skolan som arena

Arbetet med skola som arena verkar för att skapa trygga mötesplatser där barn och vuxna tillsammans med andra aktörer från offentlig och idéburen sektor samt näringslivet, stärker varje barns rätt till goda uppväxtvillkor. Målet är att utjämna barns uppväxtvillkor genom att fler barn och unga ska: ha fullföljda studier, ta del av kultur och fritidsaktiviteter, känna sig trygga i sitt närområde och på sin skola. ha viktiga vuxna som stärker deras uppväxtvillkor. Att se skolan som en arena i lokalsamhället kan vara en strategi för att lyfta och utveckla ett helt område och blir på så sätt viktigt även för frågor som rör tillit, trygghet och sammanhållning.

MÄN

Organisationen *MÄNs* lokalförening *MÄN* Göteborg bedriver verksamheten Jämt i skolan, som med verksamhetsstöd från Socialförvaltningen stödjer skolor i Göteborgs kommun i deras arbete med maskulinitetsnormer och våldsförebyggande arbete, samt erbjuder utbildningar och föreläsningar. Organisationen arbetar främst med att förändra destruktiva normer kring maskulinitet för att mäns våld ska minska.

West Pride och Resursteam heder

Fokusskolor – Fyra/fem skolor per år har möjlighet att vara fokusskola för *West Pride*, vilket innebär att personalen fortbildas i grundläggande HBTQI kunskap, lektioner genomförs med elever samt fortsatt konsultation ges till skolan. *Kärlekens pris* – I samverkan med *Resursteam heder* får skolor stöd i sitt mångfaldsarbete genom att erbjudas ett utbildningspaket med fokus på heder och HBTQI för högstadiet.

Det handlar om kärlek samt kärleken är fri

Det handlar om kärlek är en nationell modell som utvecklats av Rädda Barnen i samarbete med bl.a. Länsstyrelsen sedan 2008 i syfte att motverka och förebygga hedersrelaterat förtryck och våld. Detta projekt samt *kärleken är fri* är samverkansprojektet där flera olika aktörer är involverade så som *West Pride*, *MÄN*, *Resursteam heder* och *Dialoga*.

Vidga normer genom drama, Askim Frölunda Högsbo

Dramapedagog från kulturskolan tillsammans med fritid har sedan många år tillbaka ett regelbundet arbete med samtliga elever och lärare i åk 5, 7 och 8 i de skolor som tillhör Askim Frölunda Högsbo. Stödet är inriktat på att vidga normer, arbeta med barnkonventionen och gruppdynamik

Lite våld gör också ont, Angered

En serie med workshops på tre tillfällen per klass. Angered fritt från våld håller workshop om våld, normer och åskådare, TP teatern spelar forumteater för klasserna samt ingår ett uppföljande tillfälle med workshop kring egna budskap och strategier emot våld. I detta arbete är fem skolor med.

Skolnätverk mot våldsbejakande extremism

Grundskoleförvaltningen deltar med representanter i ett nationellt nätverk som anordnas av Centrum mot våldsbejakande extremism, CVE. Nätverket samlar skolor i landet till erfarenhetsutbyte kring frågor som rör arbetet mot våldsbejakande extremism i skolan.

Familjecentrerat arbetssätt (FCA)

Detta är ett generellt arbetssätt inom arbetet för en jämlik stad och innebär att driva och utveckla samarbetsformer och stöd, med familjen och barnet i centrum, och med utgångspunkt i deras livsvillkor. Målet är att förbättra uppväxtvillkoren för barn och unga genom att stärka familjen. På Västra Hisingen har ett stort antal verksamheter varit delaktiga i en kartläggning som genomfördes på uppdrag av elevhälsan och socialtjänsten på Västra Hisingen under ledning av befintlig FCA-verksamhet.

Översikt över förvaltningens rutiner gällande hot och våld samt otillåten påverkan

Som stöd för arbetet mot hot och våld samt otillåten påverkan finns ett antal rutiner, handlingsplaner och vägledningar. Här följer en kortare sammanfattning av dessa.

Hot- och våldssituationer

Förvaltningen har rutiner för vad skolorna och förvaltningen ska göra om det inträffar en händelse med pågående dödligt våld på någon av stadens kommunala skolor.

Det finns rutiner för vad man ska göra om det finns risk att något ska hända, om det finns hot att något ska hända och rutiner för vad man ska göra under själva händelsen. Varje skola ska ha en egen krisplan som medarbetarna känner till och som de går igenom regelbundet.

Skolorna har också inrymnings- och utrymningsplaner. Inrymning handlar om hur och när elever och medarbetare ska stänga in sig i rum eller salar. Utrymning handlar om hur och när elever och medarbetare ska lämna skolans lokaler. Det finns även rutiner för hot och våld som gäller hela grundskoleförvaltningen och rutiner för vem/vilka man ska kontakta vid hot och allvarliga händelser på skolor.

Grundskoleförvaltningens säkerhetsenhet har regelbunden kontakt med skolorna när det gäller arbetet med säkerheten. Alla skolor erbjuds att gå utbildningar och har tillgång till stödmaterial. Syftet med stödmaterialen är att rektorer på skolorna själva ska kunna använda det tillsammans med medarbetarna på skolan. Alla skolor går också igenom hur man agerar vid hot och våld på skolan. Det måste skolorna göra minst en gång om året. Säkerhetsenheten har tillsammans med förskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen samarbetat med polisen och räddningstjänsten för att hitta gemensamma sätt att agera när det gäller pågående hot och våldssituationer.

Rutiner för anmälan och uppföljning av kränkningar, hot och våld

Skolans främsta uppgift kring hot och våld är det förebyggande arbetet i värdegrundsfrågor. Skolornas rutin för att motverka kränkningar och därmed i förläggningen motverka hot och våld, är Planen mot diskriminering och kränkande behandling. Denna innebär att man varje år utvärderar, kartlägger, skriver fram och genomför åtgärder kopplat till risker för kränkningar, hot och våld. Varje hösttermin genomför förvaltningen en serie utbildningar kring detta arbete, riktat till rektorer, biträdande rektorer samt elevhälsa.

Ärenden där elever upplever att de blivit utsatta för våld eller hot hanteras inom systemet för kränkande behandling. Samtliga händelser anmäls till huvudmannen. De utreds och om kränkning i skollagens mening form av hot eller våld konstateras vidtas åtgärder. Därefter följes ärendet upp för att säkerställa att kränkningarna upphör. Händelserna dokumenteras i ett gemensamt digitalt verktyg för Grundskoleförvaltningen, vilket möjliggör att få en helhetsbild, vilket i sin tur är ett underlag för analys av behov och åtgärder. Analys av dessa anmälningar på respektive skola är ett underlag då skolenheterna arbetar fram sin Plan mot diskriminering och kränkande behandling. I dessa planer beskrivs även interna rutiner för hur ärenden om kränkande behandlingar hanteras.

Förvaltningen erbjuder flera utbildningar kopplat till kränkingsverktyget. En utbildning om själva systemet och en om vad lagen säger kring vad som är en kränkning. Man skraddarsyr även utbildningar för varje skola.

Ett stödmaterial finns framtaget som stöd till rektor/utbildningschef när vuxen påstås kränkt elev. Implementering av denna instruktion har skett i samverkan med ledningen

för förvaltningens Kvalitet- och utvecklingsavdelning samt med förvaltningens verksamhetsutvecklare.

Grundskoleförvaltningens rutin och vägledning för hantering av misstänkta brott i skolan.

I vissa ärenden är det aktuellt med polisanmälan. Handhavandet av dessa ärenden beskrivs i "Rutin och vägledning för hantering av misstänkta brott i skolan"

Syftet med denna rutin är att säkerställa att bedömning om polisanmälan, av elever, ska göras och hanteras rättssäkert, likvärdigt och utifrån barnets bästa. Rutinen ska vara ett stöd för rektorn och biträdande rektorn om elever gör brottsliga handlingar i skolan.

Vid bedömningen om en polisanmälning ska göras eller inte tas hänsyn till:

- Barnets bästa
- Arten och graden av det misstänkta brottet, t.ex. i affekt, olyckshändelse, planerat, allvarligt, inte allvarligt, upprepat, med eller utan uppsåt, uppenbar fara för liv och hälsa
- Elevens ålder
- Elevens mognad (utöver ålder)

Grundtanken är att ansvaret för att lämpliga åtgärder vidtas kring barn och ungdom som begår brott i första hand vilar på socialtjänsten och inte på rättsväsendet. Om en elev är under 12 år gäller återhållsamhet när det kommer till att göra en polisanmälan men skolan ska alltid göra en orosanmälan till socialtjänsten. För elever som är över 12 år men under 15 ska polisen inleda utredning i särskilda fall och även här ska en orosanmälan göras. Vid 15 års ålder är eleverna straffmyndiga enligt lag. Skolan bör även i dessa fall göra en anmälan till socialtjänsten även om en polisanmälan sker.

Kränkningar och hot på nätet

I Grundskoleförvaltningens Handlingsplan för digitalisering, lyfter man mål kopplat till att förhindra kränkningar på nätet.

Under rubriken: Förstärkningsområde 1: Ökad kvalitet i undervisning för att öka elevernas lärande, står att skolor och stöдавdelningar förväntas: I arbetet med normer och värden uppmärksamma och ha metoder för netetik och aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling.

Handlingsplanen lyfter även frågeställningar till stöd för skolan som syftar till att kartlägga om skolan arbetar i enlighet med de nationella styrdokumenterna. En av dessa frågeställningar är: Hur bedriver skolan ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling i digitala miljöer?

Enheten för digitalisering arbetar med frågan på en rad olika sätt. De ger föreläsningar för pedagogisk personal på enskilda skolor utifrån behov. Dessa ger stöd till hur man som pedagog kan hantera uppkomna situationer samt metodmaterial för att arbeta förebyggande med eleverna mot kränkningar och hot på nätet. Allt material, för både elev och personal, tar upp de rättsliga konsekvenserna av nätkränkningar. Vid behov kopplas även någon från myndighetsenheten in. Det kan också vara större beställningar som föreläsningar på rektorsverkstad eller för all elevhälsopersonal i förvaltningen. Skolorna kan även få teknisk support, det kan handla om att spåra om en elev kränkt en annan

elev/lärare i pedagogiska plattformar Hjärntorget och Google samt spärra olämpliga webbsidor så att de inte går att komma åt via stadens nät eller via inställningar i elevernas digitala verktyg.

Otillåten påverkan

Otillåten påverkan är när någon försöker påverka ett beslut som en myndighet fattar. Den otillåtna påverkan kan ske både när man är i tjänst och på fritiden.

Grundskoleförvaltningens anställda informeras årligen i förvaltningens arbetsmiljöårshjul om vad otillåten påverkan är för något och vilka olika typer av otillåten påverkan som kan förekomma som exempelvis trakasserier, hot och mutor. Konsekvenserna av att låta ett beslut påverkas av otillåten påverkan, bland annat minskat förtroende för förvaltningen, beskrivs också på den sida på intranätet som all information om tillåten påverkan samlats. Där finns även en länk till det verktyg, IA, som ska användas för att anmäla otillåten påverkan.

I grundskoleförvaltningen gäller nolltolerans mot försök till otillåten påverkan. Alla medarbetare ska känna till vad det är och hur man ska anmäla försök till otillåten påverkan.

Grundskoleförvaltningen har tagit fram en rutin vid otillåten påverkan.

Rutinen beskriver

- exempel på olika former av otillåten påverkan
- när, varför och hur man ska anmäla försök till otillåten påverkan
- checklista som stöd när otillåten påverkan har skett
- checklista för att identifiera vilken typ av otillåten påverkan som inträffat

Rutinen gäller tillsvidare för alla medarbetare och chefer i grundskoleförvaltningen.

Förvaltningsledningen har sett ett behov av att komplettera nuvarande material med rutiner för de händelser då medarbetare blir utsatta för påverkansförsök från personer som uppträder störande eller hotfullt. Därför har det tillsatts en arbetsgrupp som har tagit fram ett förvaltningsgemensamt dokument som ska implementeras i verksamheten som stöd för chefer och medarbetare. I gruppen ingår representanter för HR, säkerhetsavdelningen och kommunikationsavdelningen.

Genom ett förvaltningsgemensamt dokument skapas förutsättningar att på ett mer professionellt, korrekt och effektivt sätt hantera frågeställningar som rör tystnadskultur och otillåten påverkan. Arbetet har även kopplingar till den Stadenrapport om tystnadskultur och otillåten påverkan som nyligen publicerades

I arbetsmiljöårshjulet ingår att alla medarbetare årligen informeras om [Göteborgs stads policy och riktlinjer mot mutor](#). Policy mot mutor för Göteborgs Stad innebär att

- Anställda och förtroendevalda i Göteborgs Stad verkar på kommunmedlemmarnas uppdrag och ska iaktta saklighet och opartiskhet i sin tjänsteutövning.
- Anställda och förtroendevalda ska därför handla på ett sådant sätt att de inte kan misstänkas för att påverkas av ovidkommande hänsyn eller intressen i sitt arbete, t. ex genom att ta emot otillbörliga gåvor eller förmåner från företag eller privatpersoner som de har att göra med i tjänsten.

- I alla sammanhang ska ett sådant förhållningssätt iakttas att det inte kan förekomma risk för att företrädare för staden gör sig skyldiga till givande eller tagande av muta.
- Den som är offentliganställd bör betrakta varje förmån som otillbörlig om den kan misstänkas påverka tjänsteutövningen.

Varje förvaltning, bolag och stiftelse där Göteborgs Stad är förvaltare eller utser majoriteten av styrelsen ansvarar för att denna policy efterlevs.

Nuläge och upplevelser av hot och våld

För att få en fördjupad förståelse för de situationer som ligger bakom rapporteringarna av hot och våld i skolan har intervjuer genomförts med sammanlagt 18 första linjens chefer spridda över alla utbildningsområden. Det omfattade åtta rektorer, fem biträdande rektorer, tre enhetschefer inom MLV (måltid, lokalvård och vaktmästeri) samt två enhetschefer inom kulturskolan. Utöver intervjuerna med chefer har frågor ställts till fackliga representanter i utskottet för arbetsmiljö och hälsa. Även 2020 års medarbetar- och chefsenkät avseende frågor kring hot och våld, 2020 års årliga uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet samt statistik kring arbetsskador och tillbud kopplade till hot och våld har analyserats.

Arbetsskador och tillbudsrapportering

Statistik kring arbetsskador och tillbud kopplade till hot och våld kommer från Stella, Göteborg Stads system för avvikelserapportering. Statistiken har tagits fram övergripande för 2021 samt en djupdykning på två månader, oktober 2020 och mars 2021, där vi har läst alla rapporteringar som inkommit dessa månader för att kunna få en tydligare bild över vilka situationer som rapporteras. 2021 inkom 2436 arbetsskaderapporteringar, 1372 av dessa var kring hot och våld.

Totalt har antalet rapporteringar kring hot och våld ökat 14 % jämfört med 2020. Förvaltningen har ökat antal medarbetare med ca 14 % under samma period då MLV och kulturskolan har tillkommit. 56% av den totala mängden arbetsskaderapporteringar 2021 var kring hot och våld, det är ungefär samma fördelning som 2020 då 59% av antalet arbetsskaderapporteringar var kring hot och våld

En genomgång av alla rapporteringar som gjorts i grundskoleförvaltningen kring hot och våld under oktober månad 2020 och mars månad 2021 visade att omkring hälften av alla arbetsskador och tillbudsrapporteringar som drabbat medarbetarna innefattar händelse med elev. Medarbetaren har då ofta blivit slagna, klösta eller bitna. Ett stort antal av dessa kommer från särskola. Det finns en tendens att i särskolan rapportera slag och bett som tillbud istället för skada.

Rapporteringen visar även att det är väldigt sällan våld uppstår utan att det föregåtts av interaktion mellan elev och medarbetare. Medarbetaren har exempelvis försökt stoppa eleven i ett visst beteende eller försökt förmå eleven att utföra något.

Upplevelser av hot och våld

23 % uppgav att de varit utsatta för våld eller hot om våld i arbetet i 2020 års medarbetarenkät. I stort sett samtliga som blivit utsatta uppger att de blivit det av elev/anhörig. Det är 3 procentenheter färre än 2019. Men förvaltningen ligger fortfarande högt jämfört med Göteborg Stad. Däremot uppger en större del av medarbetarna i grundskoleförvaltningen än Göteborg Stad att de fått stöd när de varit utsatta. Högre andel av medarbetarna i grundskoleförvaltningen uppger även att de har rapporterat arbetsskada när de blivit utsatta än i Göteborg Stad. 27 % av förvaltningens chefer uppger att de varit utsatta för våld eller hot om våld i arbetet i 2020 års chefsenkät. Även här kommer hoten och våldet från elev/anhörig. Det är en minskning med 2 procentenheter från 2019. Men förvaltningen ligger betydligt högre jämfört med medel i Göteborg Stad. Däremot uppger en större del av cheferna i grundskoleförvaltningen än i Göteborg Stad att de fått stöd när de varit utsatta. Högre andel av cheferna i grundskoleförvaltningen uppger även att de har rapporterat arbetsskada när de blivit utsatta än cheferna i Göteborg Stad

Cheferna vi har intervjuat upplever inte att hot och våld har ökat i skolan, däremot är upplevelsen att det har det i samhället, eftersom det pratas mer om det. Det gör att medarbetare reagerar starkare när det händer något i skolan. Flera rektorer beskriver även en gränslöshet i vårdnadshavares kontakt med skolan som man inte upplevt tidigare.

Upplevelser om hot och våld är väldigt olika i olika skolor beroende av var skolan ligger och vilken typ av skola det är. De flesta rektorer beskriver att det finns en oro för externt hot och våld men att det är sällsynt förekommande. Om/när det händer kommer det dock ofta plötsligt och väcker mycket känslor. När situationer uppstår är det inte bara de direkt drabbade som upplever det påfrestande utan det kan även påverka många runtomkring.

Rapporteringar om hot och våld, beskriver rektorerna, kommer främst från medarbetare som arbetar med de yngre åldrarna, i fritidsverksamheten eller i särskolan. Dessa handlar till största del om elever som har en problematik med impuls kontroll. Det kan även handla om bråk mellan elever, främst i de yngre åldrarna, där medarbetare går emellan och då får ett slag eller en spark. Oavsett om denna typ av våld är avsiktlig eller ej gör den ont och kan skapa stress hos medarbeten.

Hoten kommer i störst utsträckning från vårdnadshavare som upplever att skolan inte gör det den ska. Rektorerna beskriver att vårdnadshavare kan storma in i skolan, på rektorsexpeditionen eller på en lektion, bedriva idogt mejlande eller hota med anmälningar av olika slag (så som till skolinspektion mm). Hoten av detta slag upplevs för det mesta inte så allvarliga, men blir ett obehag som kan slita över tid. Det handlar om ett fåtal individer som kan skapa stor oro och ta mycket energi ur en arbetsgrupp. Då skolorna ofta har som rutin att medarbetarna ska hänvisa vidare till chef när det blir för tungt, är detta främst ett arbetsmiljöproblem för rektorer och biträdande rektorer. Hot kan även i sällsynta fall komma från elever som hamnat i utkanten och som skolan inte lyckats skapa en god relation till. Vid ett fåtal tillfällen kan det även handla om elever från annan skola som kommer till skolan för att söka upp någon elev. Det händer sällan, men när det händer kan det bli stora konsekvenser.

Måltid, lokalvård och vaktmästeri (MVL) och kulturskola upplever andra problem då deras verksamhet ofta är igång på annan tid av dygnet. Dessa medarbetare är ofta på plats först på morgonen eller sent på kvällen. Denna tid är det inte är så många andra personer som rör sig runt skolan, som ibland kan vara tillhåll för exempelvis försäljning av droger.

Det kan, enligt dessa chefer, skapa en otrygghet och göra att deras medarbetare kan hamna i obekväma situationer.

Dessa chefer lyfter även samverkan med rektorer och chefer inom kulturskola och MLV samt samverkan mellan pedagogisk personal och medarbetare inom MLV och kulturskola som viktig för att skapa trygga arbetsförhållanden för dessa medarbetare.

Framgångsfaktorer

Rektorerna lyfter vikten av att arbeta tidigt med det förebyggande arbetet så som studiero, värdegrund och trygghetsarbete för att skapa goda förutsättningar för eleverna att lyckas. Men det handlar även om att skapa trygga, lugna miljöer för eleverna samt att samarbetet med vårdnadshavare fungerar. Det trygghetsskapande arbetet för eleverna skapar även en tryggare och lugnare arbetsmiljö för våra medarbetare.

Att arbeta målmedvetet med att skapa tillit och goda relationer med vårdnadshavare och elever, understryker rektorerna är en stor framgångsfaktor. Finns det vuxna i skolan som har tid att prata med elever och lösa konflikter som uppstår på raster och i korridorer kommer de inte med in i klassrummet och tar tid från undervisningen. Ett sådant arbete tar tid, men det är något man vinner mycket på i längden. Här är även förväntningar på våra olika roller viktiga. Vad förväntas av mig som vårdnadshavare och vad är skolans uppdrag. När det blir otydligt eller om förväntningarna inte stämmer överens kan det lätt skapa konflikt. En riktlinje för samverkan mellan skola och hem – vad skola, elever och vårdnadshavare kan förvänta sig av varandra, antogs vid nämnd 211019.

För att förebygga och hantera situationer med utmanande vårdnadshavare poängterade många chefer att det är viktigt att det finns utrymme för kollegialt stöd och stöd från chef.

En bra samverkan med andra aktörer är också en framgångsfaktor för att skapa trygghet i skolan och motverka att hot och våldssituationer uppkommer. Exempel på det är en bra samverkan med SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid i samverkan) men även mellan skola, kulturskola och MLV.

Rektorerna lyfter även att återkommande öva inrymning och utrymning skapar trygghet bland medarbetarna. Sådana övningar gör även att tex brister i rutiner upptäcks och kan åtgärdas. En annan åtgärd som många uppmärksammade som en framgång var centralt styrda låssystem för att snabbt kunna stänga och låsa dörrar eller styra dem tidsanpassat.

Svårigheter

I stort sett samtliga rektorer som intervjuades upplevde att det är svårt att göra riktigt bra säkerhets ronder och önskade ett mer operativt ”hans on stöd” i detta arbete. Så som att se över skolans fysiska förutsättningar, som till exempel skolans utformning och hur den påverkar elevernas arbetsmiljö. Eller att det finns många in och utgångar som inte går att låsa på ett enkelt sätt. Det efterfrågas även kommunikationsvägar för att snabbt kunna meddela om en händelse uppstår. Samt stödmaterial för att på ett bra sätt öva händelser/situationer kring hot och våld samt inrymning/utrymning.

För medarbetarna kan det ibland vara otydligt vad man har för handlingsutrymme i hanteringen av elever som kan utgöra en fara för sig själv eller andra. Det behöver bli tydligt så alla medarbetare är säkra på sin roll och vet hur de ska agera i olika situationer.

Rektorerna i särskolan uppgav att de har svårt att hitta kompetent personal och efterfrågar kompetensutveckling för vikarier som arbetar riktat mot denna verksamhet.

Frågan kring hot och våld har även lyfts i dialog på FSG utskott för arbetsmiljö och hälsa som är en partssammansatt arbetsgrupp under FSG. I denna dialog framkom bland annat att det finns en sårbarhet när korttidsfrånvaro löses med vikarier som inte har så stor erfarenhet. Detta kan särskilt bli problematiskt i särskolan. Att satsa på kompetensutveckling för denna personal ansåg utskottet skulle vara gynnsamt. Utskottet tryckte även på vikten av centralt stöd för placering av elever till särskild undervisningsgrupp.

Utskottet såg även behov av att tydliggöra handlingsutrymmet så medarbetarna vet vad de har för ansvar, gränser och förväntningar i situationer kring hot och våld samt känner att de har stöttning av chef, kollegor och förvaltning i sitt agerande.

Att arbeta med hälsosam schemaläggning var också något som kom upp i dessa samtal. Om tid finns för att skapa relationer med eleverna skapar det trygghet för både medarbetare och elever. Det minskar även stressen för medarbetarna.

Utöver detta är lokalfrågan, som även rektorerna tog upp, något som utskottet lyfte samt önskemål om arbetstelefoner till medarbetare.

Förvaltningsövergripande befintliga och planerade arbeten för att förebygga att medarbetare utsätts för hot och våld i skolan samt otillåten påverkan

Systematiskt arbetsmiljöarbete

I förvaltningens arbetsmiljöårshjul följs enhetens hot och våldsplan upp och revideras årligen. Från och med 2022 kommer även uppföljningen av enheternas krisplaner ingå. I samband med detta görs planerna kända och går igenom med alla medarbetare.

I årshjulet informeras även alla medarbetare årligen om hur och var de rapporterar tillbud, arbetsskador och otillåten påverkan. Samtliga medarbetare får även information om vad otillåten påverkan är. Det finns ett stödmaterial att använda vid arbetsplatsträffar samt en film om otillåten påverkan.

Alla chefer följer enligt årshjulet halvårsvis upp enhetens rapporterade händelser kring arbetsskador och tillbud för att analysera dem med syfte att hitta mönster och samband. Arbetsskador och tillbud följs även halvårsvis upp i förvaltningens olika skyddskommittéer (LSG och FSG) där de analyseras. Denna analys utgör sedan, tillsammans med de handlingsplaner som görs i arbetsmiljöarbetet, den information förvaltningen får av den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet samt resultatet av medarbetarenkäten, underlag för förvaltningens övergripande handlingsplan i arbetsmiljöarbetet. Utifrån denna planeras åtgärder för att motverka att medarbetare utsätts för risker och ohälsa i arbetet.

Förvaltningen har även tagit fram ett särskilt stödmaterial för riskinventering vid hot och våld inom verksamheten. Detta används när en skola får en ny elev med utåtagerande beteende, en befintlig elev får ett förändrat reaktionsmönster vid ny klassammansättning, psykisk ohälsa eller annat som kan medföra en risk för hot och våld från elev mot

personal. Riskinventering och riskbedömning ska göras för att förebygga att risk för hot och våld uppstår, både utifrån medarbetarnas och elevernas perspektiv. Genom att i god tid undersöka på vilket sätt och i vilken grad arbetsförhållanden förändras och bedöma om förändringarna kan medföra risker för ohälsa, kan åtgärder sättas in och risker förebyggas. Detta ökar möjligheterna att möta eleverna med rätt resurser samtidigt som en god arbetsmiljö för arbetstagare och elever säkerställs.

Ett nytt avvikelserapporteringsystem infördes i Göteborg Stad vid årsskiftet för att rapportera riskobservationer, tillbud och arbetsskador och otillåten påverkan. I och med detta pågår digitala utbildningar för samtliga medarbetare i staden. Förutom att ge en introduktion till själva verktyget innefattar utbildningen även kunskap kring vad en riskobservation, ett tillbud och en arbetsskada är.

Förvaltningen har en partssammansatt arbetsgrupp där representanter för lärarförbunden tillsammans med två rektorer, en utbildningschef och en HR-specialist, HÖK-gruppen arbetstid och hälsa. Gruppen har tagit fram principer för schemaläggning för att säkerställa att förvaltningens lärare har hälsosamma scheman. Detta material håller på att implementeras i förvaltningen. Gruppen har även tagit fram ett stödmaterial till uppdragsdialogens tre samtal (planerings-, medarbetar- och bedömningssamtal) för lärare för att säkerställa en rimlig arbetsbelastning. Gruppen har nu i uppdrag att tydliggöra förutsättningar och förväntningar på lärares uppdrag. Tydliga förväntningar på respektive befattnings ansvar och roll skapar trygghet, effektivitet och minskar stress.

En arbetsgrupp med medarbetare från HR och säkerhetsenheten har startats med syfte att se över det stödmaterial som finns kring hot, våld, otillåten påverkan, kris och säkerhet för att samla detta på en gemensam plattform som alla förvaltningens chefer har tillgång till och kan arbeta utifrån. Syftet är att göra det enkelt för alla chefer att hitta materialet som idag kan ligga på olika ytor. Det kommer även underlätta för chefer som har medarbetare på andra arbetsplatser, så som medarbetare från kulturskola eller MLV, att ta del av skolornas hot- och våldsplaner. Förvaltningsövergripande kommer det även finnas möjlighet att följa upp enheternas arbete på ett enkelt sätt.

Säkerhetsenheten har även driftsatt ett större projekt där samtliga skolors skalskydd, dvs ytterdörrar, lås- och passersystem samt uppgradering av kamerabevakning, ses över. Under våren 2022 kommer dessa åtgärder driftsättas. Projektet planeras vara klart till sommaren 2022.

Säkerhetsenheten undersöker också huruvida det går att via tekniska system minska antalet tillbud och olyckor i förvaltningens grundsärskolor. Pedagoger har beskrivit en problematik då de fysiskt behöver förhindra vissa elever från att antingen gå in i klassrum där de inte ska vara eller att elever rymmer. Genom att använda smart placerade tag-läsare går det istället att sektionera byggnader, vilket gör att en pedagog inte fysiskt behöver stå i vägen för att hindra eleven.

Förvaltningen har en pågående elevassistentsutbildning i två steg som sammanlagt är två dagar lång med syfte att stärka elevassistenter i sitt uppdrag. Denna utbildning tar bland annat upp olika typer av funktionsnedsättningar. Under 2022 ska de kompetensutvecklingsinsatser som påbörjats för alla befintliga elevassistenter fortsätta. En översyn av utbildningen med ytterligare fördjupningar sker där hot och våld ur ett arbetsmiljöperspektiv är ett identifierat behov. I översynen ingår även att se över

möjligheter att stödja introduktionen till yrket för visstid- och tillsvidareanställda elevassistenter samt skapa möjligheter till ökad kontinuitet av kompetensförsörjning av yrkeskategorin.

Förvaltningens bedömning och vägen framåt

I föreliggande tjänsteutlåtande har grundskoleförvaltningen redogjort för det våldsförebyggande arbete som pågår i skolan. I detta tjänsteutlåtande har också redogjorts för befintliga och planerade arbeten för att förebygga att medarbetare utsätts för hot och våld i skolan samt otillåten påverkan. Därtill har det också gjorts en nulägesanalys för att få en fördjupad bild över de situationer som ligger bakom rapporteringarna av hot och våld i skolan. Grundskoleförvaltningen kan konstatera att en rad olika insatser och projekt pågår som syftar till att förebygga hot och våld i skolan. Det sker insatser på skolnivå och genom olika styrande och stödjande aktiviteter från förvaltningen. Bland annat har det konstaterats att det finns en rad förvaltningsgemensamma rutiner, vägledningar och handlingsplaner framtagna som berör frågor om hot och våld och otillåten påverkan. Grundskoleförvaltningen bedömer därför att det inte behövs tas fram ytterligare riktlinjer utöver de som redan finns.

Åtgärder mot hot och våld är särskilt angeläget. Alla typer av hot och våld i skolan, oavsett vem som är förövaren och vem som drabbas, måste motarbetas och förebyggas. Det ska helt enkelt inte förekomma våld i skolan. När det förekommer behöver åtgärder vidtas av alla aktörer med ansvar för skolan. Detta arbete behöver starta tidigt, behöver vara långsiktigt och ske i samverkan med andra. Trygghet och studiero i skolan är en förutsättning för elevers kunskapsutveckling. Som konstaterats är det inte alltid så i dag. Mot denna bakgrund bedömer grundskoleförvaltningen att det våldsförebyggande arbetet som pågår behöver förstärkas och utvecklas. I det avseendet behöver nya våldsförebyggande metoder och arbetsätt prövas. På uppdrag från kommunfullmäktige (2021-08-26 - § 28 1539/20) kommer en pilotverksamhet påbörjas där en kunskapsbaserad våldsförebyggande metod prövas på skolor. I denna pilotverksamhet kommer förvaltningen samverka med organisationen MÄN.

Framöver är det av betydelse att de insatser som vidtagits följs upp och utvärderas. Det är en nödvändigt för att bedöma om de varit verkningsfulla och om de ska fortsätta och ske långsiktigt. Det gäller också den pilotverksamhet som kommer genomföras.

Alla skolor har inte samma behov av våldspreventiva metoder utan omfattningen av insatserna och metoderna behöver bygga på de identifierade behoven. Ett effektivt förebyggande arbete mot hot och våld samt otillåten påverkan behöver bygga på samverkan mellan olika aktörer. Förvaltningen menar att det behöver finnas ett 0–18 årsperspektiv i arbetet och att man behöver en god samverkan mellan olika skolförvaltningar i de här frågorna. Vidare behöver förvaltningen vidareutveckla samverkan med olika aktörer för att samordna förebyggande insatser. I detta sammanhang ser förvaltningen att pågående samverkan med socialförvaltningen som särskilt betydelsefull och som exempelvis tar sitt uttryck i satsningen Skolan som arena och forumet SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid i samverkan)

Chefer i förvaltningen uppger att de agerar när det händer och avstår aldrig från att göra insatser i samband med en hot och våldssituation. I stort sett alla chefer svarade ja på frågan om de anser att de har tillräckliga befogenheter. Däremot var de mer tveksamma

när vi ställde frågan om resurser. Ofta handlar det om att rektorerna upplever en frustration över lokaler som inte är ändamålsenliga och att de hade velat kunna lägga mer tid på att arbeta förebyggande med säkerhetsfrågor, de insatser som görs blir främst reaktiva. Då de inte anser sig ha tillräcklig kunskap kring säkerhetsfrågor kan det även vara så att de inte vet vad de skulle behöva investera i för att skapa en säker arbetsmiljö utifrån ett hot och våldsperspektiv.

Förvaltningens bedömning är att det behöver finnas ett mer konkret stöd kring cheferna i skolan när det gäller säkerhetsfrågor med syfte att stötta i det förebyggande säkerhetsarbetet. Effekten av ett sådant stöd bedömer förvaltningen skulle leda till en tryggare rektorskår, bättre koll på de faktiska säkerhetsrelaterade lokala problemområdena och att rektor kan lägga mer tid åt det pedagogiska ledarskapet. Vilket i längden även gynnar våra elever. Därför kommer förvaltningen att stödja rektorer i följande:

- Förvaltningen ser över möjligheten att erbjuda chefer ”hands on stöd” för att göra en bra säkerhetsrund.
- Förvaltningen tar fram stöd för att öva händelser/situationer kring hot och våld samt inrymning/utrymning.
- Förvaltningen ser över möjligheten att erbjuda alla tillsvidareanställda medarbetare tjänstetelefon.
- Förvaltningen ser över möjligheten att erbjuda elevassistentsutbildningen till timvikarier som är anställda via bemanningsenheten.
- Förvaltningen tydliggör hur samverkan mellan måltid, lokal, vaktmästeri och kulturskolan och rektor ska fungera.

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Bengt Randén
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef

Yrkande från (S), (D), (V), (MP) om en helhetssyn på hot och våld i skolan

§ 85, N609-0912/21

Ärendet

Det föreligger ett yrkande från (S), (D), (V) och (MP) om helhetssyn på hot och våld i skolan.

Handling

Skrivelse daterad 2021-03-15 från (S), (D), (V) och (MP) med yrkande, protokollsbilaga 10.

Yrkande

Viktoria Tryggvadottir (S), Bosse Parbring (MP), Jessica Blixt (D) och Jenny Broman (V) yrkar bifall till yrkandet från (S), (D), (V), (MP) att förvaltningsdirektören får i uppdrag att i samverkan med förskolenämnden och socialnämnderna kartlägga befintliga insatser för att motarbeta hot och våld samt otillbörlig påverkan i skolan och återkomma med en tydlig riktlinje till nämnden på åtgärder för att skapa en förvaltningsgemensam helhetssyn på hur skolan bemöter hot och våld som drabbar skolpersonal och elever. I riktlinjen ska ansvar och befogenheter mellan olika yrkesgrupper tydliggöras.

Propositionsordning

Ordföranden Axel Darvik (L) ställer proposition på Viktoria Tryggvadottirs med fleras yrkande och finner att grundskolenämnden beslutar bifalla detta.

Beslut

Grundskolenämnden ger förvaltningsdirektören i uppdrag att i samverkan med förskolenämnden och socialnämnderna kartlägga befintliga insatser för att motarbeta hot och våld samt otillbörlig påverkan i skolan och återkomma med en tydlig riktlinje till nämnden på åtgärder för att skapa en förvaltningsgemensam helhetssyn på hur skolan bemöter hot och våld som drabbar skolpersonal och elever. I riktlinjen ska ansvar och befogenheter mellan olika yrkesgrupper tydliggöras.

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2021-03-16

Dag för justering
2021-03-23

Vid protokollet

Sekreterare
Åke Ström

Ordförande
Axel Darvik (L)

Justerande
Bosse Parbring (MP)

Rätt utdraget intygar i tjänsten:

Åke Ström
Nämndsekreterare

Yrkande från (S) och (D) om hot och våld i skolan

§ 322, N609-4781/20

Ärendet

Det föreligger ett yrkande från (S) och (D) om hot och våld i skolan. Grundskolenämnden beslutade den 17 november 2020, § 307, att bordlägga ärendet.

Handlingar

Skrivelse daterad 2020-11-12 från (S) och (D) med yrkande, protokollsbilaga 11.
Yttrande från (S) daterat 2020-11-12, protokollsbilaga 12.

Yrkande

Viktoria Tryggvadottir (S), Helene Odenjung (L), Jessica Blixt (D), Sofie Gyllenwaldt (M) yrkar bifall till yrkandet från (S) och (D) att förvaltningsdirektören ges i uppdrag att återkomma med en bedömning av befintliga befogenheter och resurser för det systematiska arbetsmiljöarbetet samt ge förslag på åtgärder för att förhindra att elever och personal utsätts för hot och våld i skolan.

Propositionsordning

Ordföranden Helene Odenjung (L) ställer proposition på yrkandet från (S) och (D) och finner att grundskolenämnden beslutar bifalla detta.

Beslut

Grundskolenämnden ger förvaltningsdirektören i uppdrag att återkomma med en bedömning av befintliga befogenheter och resurser för det systematiska arbetsmiljöarbetet samt ge förslag på åtgärder för att förhindra att elever och personal utsätts för hot och våld i skolan.

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2020-12-09

Dag för justering
2020-12-16

Vid protokollet

Sekreterare
Åke Ström

Ordförande
Helene Odenjung (L)

Justerande
Bosse Parbring (MP)

Rätt utdraget intygar i tjänsten:

Åke Ström
Nämndsekreterare

§ 35 N609-3749/21

Redovisning av uppdrag kring hot och våld

Ärendet

Föreliggande tjänsteutlåtande är en redovisning av två uppdrag som avser hot och våld i skolan, (§ 322, N609-4781/20), (§ 85 N609-0912/21). Eftersom båda uppdragen berör samma område har förvaltningen valt att samredovisa dessa.

Handlingar

Tjänsteutlåtande, 2022-01-17

Bilaga 1. Protokollsutdrag, grundskolenämnden, 2021, § 85

Bilaga 2. Protokollsutdrag, grundskolenämnden, 2020, § 322

Tilläggsyrkande från Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Dario Espiga Corbo (S), Jessica Blixt (D) och Camilla Harrysson (D), 2022-02-04

Yrkanden

Viktoria Tryggvadottir yrkar på bifall till tilläggsyrkande från Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Dario Espiga Corbo (S), Jessica Blixt (D) och Camilla Harrysson (D).

Jessica Blixt (D) yrkar på bifall till tilläggsyrkandet.

Bosse Parbring (MP) yrkar på bifall till punkt 1 i tilläggsyrkandet men avslag på punkt 2 i detsamma.

Jenny Broman (V) yrkar på bifall till punkt 1 i tilläggsyrkandet men avslag på punkt 2 i detsamma.

Axel Darvik (L) yrkar på avslag på punkt 1 och 2 i tilläggsyrkandet.

Proposition

Ordförande Axel Darvik (L) identifierar tre förslag till beslut; avslag på tilläggsyrkandet, bifall till tilläggsyrkandet samt bifall till punkt 1 i tilläggsyrkandet men avslag på punkt 2 i detsamma. Ordförande och ställer dessa under proposition och finner att hans förslag till beslut vinner bifall.

Votering

Bosse Parbring (MP) begär votering. Ordförande förklarar att votering ska verkställas.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2022-02-08

Ordförande förklarar att hans eget förslag till beslut utgör huvudförslag i voteringen, och frågar om tilläggsyrkandet från Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Dario Espiga Corbo (S), Jessica Blixt (D) och Camilla Harrysson (D) kan utgöra motförslag i voteringen. Ordförande finner att så är fallet.

Ordförande förklarar att JA-röst innebär bifall till huvudförslaget, och NEJ-röst innebär bifall för tilläggsyrkandet.

Fördelningen av röster redovisas som följer:

	JA	NEJ	AVSTÅR
Sofie Gyllenwaldt (M)	X		
Viktoria Tryggvadottir Rolka (S)		X	
Jenny Broman (V)			X
Jessica Blixt (D)		X	
Axel Darvik (L)	X		
Bosse Parbring (MP)			X
Dario Espiga Corbo (S)		X	
Anna Jäderström (M)	X		
Camilla Harrysson (D)		X	

Ordförande finner att tilläggsyrkandet från Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Dario Espiga Corbo (S), Jessica Blixt (D) och Camilla Harrysson (D) vinner bifall.

Beslut

1. Grundskolenämnden antecknar redovisningen till protokollet.
2. Nämnden hemställer till kommunstyrelsen att skyndsamt tillse att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor.
3. Förvaltningsdirektören får i uppdrag att återkomma till nämnden med förslag till en samlad riktlinje för grundskolenämndens arbete mot hot och våld som anger en nolltolerans för hot, våld och otillåten påverkan i skolan.

Expedieras

Stadsledningskontoret

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2022-02-08

Dag för justering
2022-02-22

Vid protokollet

Sekreterare
Sara Lingefors

Ordförande
Axel Darvik (L)

Justerande
Bosse Parbring (MP)

Rätt utdraget intygar i tjänsten:

Gill Bengtsson
Registrator

Yrkande

Socialdemokraterna, Demokraterna

2022-02-04

Ärende nr 17

Yrkande angående – Redovisning av uppdrag kring hot och våld

Förslag till beslut

I grundskolenämnden:

1. Nämnden hemställer till kommunstyrelsen att skyndsamt tillse att nämnden avlastas kostnader kopplade till skolornas säkerhets- och trygghetsarbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor.
2. Förvaltningsdirektören får i uppdrag att återkomma till nämnden med förslag till en samlad riktlinje för grundskolenämndens arbete mot hot och våld som anger en nolltolerans för hot, våld och otillåten påverkan i skolan.

Yrkandet

I redovisningen framgår att det tagits en rad politiska initiativ kring hot och våld och förvaltningen sammanställer i redovisningen allt arbete som redan pågår och som planeras inom nämndens verksamheter. Det är glädjande att se att frågorna tas på allvar och att det finns en ökad medvetenhet kring hur hot och våld i stor utsträckning påverkar tryggheten och undervisningen i skolan. Det får dock inte leda till att kraven på skolans personal ökar - utan att dessa krav balanseras upp av ökade resurser. Initiativ kring vad skolan borde göra bättre kan paradoxalt nog att leda till en sämre skola med ökad otrygghet när lärarna är upptagna i seminarier eller med att dokumentera i stället för att bedriva undervisning.

Vi vill vända på perspektiven. Kommunen måste värna elevpengen och resurserna för undervisning. Socialdemokraterna och Demokraterna vill därför att nämnden hemställer till kommunstyrelsen att skyndsamt avlasta skolan de kostnader som är förbundna med trygghets- och säkerhetsskapande arbete genom att andra nämnder och bolag utför uppgifter för att upprätthålla trygghet och säkerhet på stadens skolor. I samverkan med grundskolenämnden får kommunstyrelsen utreda vilka kostnader och insatser som bör omfattas.

De resurser som idag tas från lärartid för att upprätthålla fysisk säkerhet och förebygga brott i korridorer, entréer och skolgårdar är i första hand sociala insatser och bör bekostas av andra nämnder och bolag. Det kan exempelvis handla om att socialnämnderna bistår med personal för ökad vuxennärvaro i skolor med återkommande trygghets- och säkerhetsproblem eller om konkreta stödinsatser kring säkerhetsarbetet kopplat till lokaler där nämnder och bolag inom lokaler och bostadsbolag i högre utsträckning bör involveras. Det är inte rimligt att rektor, och i förlängningen barn och medarbetare, ska betala för exempelvis patrullerande ordningsvakter eller entrévärdar med sin arbetsmiljö.

Utöver att se till att skolan får rätt resurser för att balansera kraven och förväntningarna, anser vi fortfarande att nämnden ska ha en riktlinje för arbetet mot hot och våld i skolan.

En riktlinje ska inte ses som ytterligare ett initiativ - tvärtom skulle det fungera som en samlande inriktning för allt det arbete som görs och planeras. Vi ser risk för att det nu sker punktvis och med vitt skilda insatser, beroende på vad respektive rektor har för kunskap, ingång eller vad det råkar finnas finansiering för. Det vi ser behövs är ett ramverk kring insatserna som anger vilka värden som ska försvaras och som skolan som organisation ska stå upp för. Det handlar i grunden om att skapa en kultur där elever, vårdnadshavare och skolpersonal tar gemensamt ansvar för att förebygga hot och våld och resolut markerar och agerar mot hotfullt och våldsamt agerande.

En riktlinje ska ha som utgångspunkt att hot och våld inte får normaliseras, ursäktas eller förminska. Det gäller oavsett vem som är utövare, vem som utsätts eller i vilken skolform det sker. Exempelvis finns en normalisering av våld inom grundsärskolan där personal som blir rivna, slagna och bitna ofta rapporterar detta som tillbud i stället för skada. Det våld som särskolans medarbetare upplever förtjänar mer uppmärksamhet och kräver åtgärder för personalens arbetsmiljö och arbetsvillkor.

Det finns en utbredd bild av att lärare ska tåla nästan vad som helst, inte tillåtas agera resolut som svar på upprepade provokationer eller inte handgripligen få ta tag i elever som utsätter andra för våld, hot och hat. Det förekommer att lärare filmas av elever i situationer när deras tålmod prövas och läggs ut i förlöjligande syfte på sociala medier för allmän spridning vilket kan få negativa konsekvenser för lärares privatliv och karriärmöjligheter. Vi menar att detta beteende hos vissa elever måste möta tydlig kritik från vuxenvärlden, såväl från vårdnadshavare som från lärarkollegiet, skol- och förvaltningsledning.

I förvaltningens redovisning går det att läsa in att ett stort ansvar för tryggheten läggs på läraren och kvaliteten på dennes undervisning. Med hänvisning till Hatties forskning beskrivs mycket av problematiken som kopplad till lärarens relation med eleven, vilket är ett viktigt perspektiv. Detta synsätt blundar dock till del för den verklighet som lärare och elever kan befinna sig i där kraven inte alltid möts av tillräckliga resurser och där allt fler elever har stora behov av särskilt stöd och många saknar tillräckliga kunskaper i svenska.

Rättspraxis kring vad lärare faktiskt får göra i stökiga och hotfulla situationer har förtydligats av Skolverket, det är exempelvis helt ok att en lärare handgripligen ingriper och för ut elever som utsätter andra ur klassrummet. Att läraren har detta mandat bör tydligare framgå för alla som arbetar i skolan eller som har barn i skolan – och ska tydliggöras i riktlinjen. Lärare som utsätts för hot, hat och våld på sin arbetsplats ska veta att den har stöd av sin arbetsgivare, sina kollegor och av det omgivande samhället.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-01-17

Diarienummer N609-3749/21

Handläggare

Jonas Österberg

E-post: jonas.osterberg@grundskola.goteborg.se

Redovisning av uppdrag kring hot och våld

Förslag till beslut

I grundskolenämnden

Grundskolenämnden antecknar redovisningen till protokollet och förklarar uppdraget fullgjort.

Sammanfattning

I föreliggande tjänsteutlåtande har grundskoleförvaltningen redogjort för det våldsförebyggande arbete som pågår i skolan. I detta tjänsteutlåtande har också redogjorts för befintliga och planerade arbeten för att förebygga att medarbetare utsätts för hot och våld i skolan samt otillåten påverkan. Därtill har det också gjorts en nulägesanalys för att få en fördjupad bild över de situationer som ligger bakom rapporteringarna av hot och våld i skolan. Grundskoleförvaltningen kan konstatera att en rad olika insatser och projekt pågår som syftar till att förebygga hot och våld i skolan. Det sker insatser på skolnivå och genom olika styrande och stödjande aktiviteter från förvaltningen. Bland annat har det konstaterats att det finns en rad förvaltningsgemensamma rutiner, vägledningar och handlingsplaner framtagna som berör frågor om hot och våld och otillåten påverkan. Grundskoleförvaltningen bedömer därför att det inte behövs tas fram ytterligare riktlinjer utöver de som redan finns.

Grundskoleförvaltningen bedömer att det våldsförebyggande arbetet som pågår behöver förstärkas och utvecklas. I det avseendet behöver nya våldsförebyggande metoder och arbetsätt prövas. På uppdrag från kommunfullmäktige (2021-08-26 - § 28 1539/20) kommer en pilotverksamhet påbörjas där en kunskapsbaserad våldsförebyggande metod prövas på skolor. I denna pilotverksamhet kommer förvaltningen samverka med organisationen MÄN. Vidare behöver förvaltningen vidareutveckla samverkan med olika aktörer för att samordna förebyggande insatser. I detta sammanhang ser förvaltningen att pågående samverkan med socialförvaltningen som särskilt betydelsefull och som exempelvis tar sitt uttryck i satsningen Skolan som arena och forumet SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid i samverkan)

I förvaltningen kartläggning uppger chefer att de har tillräckliga befogenheter för systematiska arbetsmiljöarbetet. Däremot var de mer tveksamma när frågan om resurser ställdes. Ofta handlar det om att rektorerna upplever en frustration över lokaler som inte är ändamålsenliga och att de hade velat kunna lägga mer tid på att arbeta förebyggande med säkerhetsfrågor, de insatser som görs blir främst reaktiva. Då de inte anser sig ha

tillräcklig kunskap kring säkerhetsfrågor kan det även vara så att de inte vet vad de skulle behöva investera i för att skapa en säker arbetsmiljö utifrån ett hot och våldsperspektiv.

Förvaltningens bedömning är att det behöver finnas ett mer konkret stöd kring cheferna i skolan när det gäller säkerhetsfrågor med syfte att stötta i det förebyggande säkerhetsarbetet. Därför har förvaltningen i föreliggande tjänsteutlåtande förvaltningen redovisat en rad åtgärder för att stödja rektorer i det förebyggande säkerhetsarbetet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen bedömer att det förebyggande och åtgärdande arbetet mot hot och våld i skolan sker inom tilldelad ram. Arbetet för att förebygga och motverka hot och våld i skolan är av central betydelse för att hindra kostnader för samhället på både kort och lång sikt.

Grundskoleförvaltningen kan konstatera att det beslut som kommunfullmäktige (2021-08-26 - § 28 1539/20) fattade avseende att ge Grundskolenämnden uppdrag att genomföra en pilotverksamhet med kunskapsbaserade våldspreventiva metoder är kostnadsdrivande. Förvaltningen har noterat att detta uppdrag gavs utan medföljande finansiering.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Alla som vistas i skolan ska känna sig trygga där. Det är en nödvändig förutsättning för god arbetsmiljö och lärande. Barn har rätt till en trygg och säker miljö, det fastställs i Skollagen men också i konventionen om barnets rättigheter. Ändå upplever barn otrygghet, hot och våld i skolan. Därför är våldsförebyggande arbete en angelägen fråga och som berör vår framtid. Möjligheten att lyckas med studierna ökar i en trygg skolmiljö, samtidigt som eleverna får redskap att hantera vuxenlivets utmaningar bättre. Att de som arbetar i skolan utsätts för våld och hot om våld är ett allvarligt arbetsmiljöproblem. Att utsättas för våld eller hot om våld på sin arbetsplats innebär en stark psykisk påfrestning. Sammantaget är våldsförebyggande arbete i skolan i flera avseenden en fråga som har många sociala dimensioner.

Samverkan

Information har lämnats i förvaltningens samverkansgrupp den 31 januari 2022

Bilagor

Protokollsutdrag, grundskolenämnden, 2021, § 85

Protokollsutdrag, grundskolenämnden, 2020, § 322

Ärendet

Föreliggande tjänsteutlåtande är en redovisning av två uppdrag som avser hot och våld i skolan, (§ 322, N609-4781/20), (§ 85 N609-0912/21). Eftersom båda uppdragen berör samma område har förvaltningen valt att samredovisa dessa.

Beskrivning av ärendet

Inom området hot och våld har det sedan en tid tagits politiska initiativ på olika nivåer. Det har resulterat att grundskoleförvaltningen givits ett flertal uppdrag det senaste året som berör detta område. Det har handlat om att kartlägga skolans arbete med våldsprevention, metoder för förebyggande och främjande arbeten, åtgärder och insatser samt pågående projekt. Vi har redovisat detta i flera olika tjänsteutlåtanden. Nya uppdrag har tillkommit och ibland berör det delvis samma delar och överlappar varandra. I föreliggande tjänsteutlåtande redovisas de två nedanstående uppdragen:

Grundskolenämnden ger förvaltningsdirektören i uppdrag att återkomma med en bedömning av befintliga befogenheter och resurser för det systematiska arbetsmiljöarbetet samt ge förslag på åtgärder för att förhindra att elever och personal utsätts för hot och våld i skolan. (§ 322, N609-4781/20)

Grundskolenämnden ger förvaltningsdirektören i uppdrag att i samverkan med förskolenämnden och socialnämnderna kartlägga befintliga insatser för att motarbeta hot och våld samt otillbörlig påverkan i skolan och återkomma med en tydlig riktlinje till nämnden på åtgärder för att skapa en förvaltningsgemensam helhetssyn på hur skolan bemöter hot och våld som drabbar skolpersonal och elever. I riktlinjen ska ansvar och befogenheter mellan olika yrkesgrupper tydliggöras. (§ 85 N609-0912/21)

Förvaltningens kartläggning och bedömning

Utgångspunkter

Skollagen (2010:800) anger att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Brottsförebyggande rådet genomför varje år en enkätundersökning om brott. Undersökningen riktas till elever i årskurs 9 och denna undersökning visade för 2017 att hälften av eleverna i årskurs 9 någon gång utsatts för brott. Detta är enligt brottsförebyggande rådet en stabil siffra över åren. 1

Undersökningen visar att skolan är den plats där ungdomarna vanligen utsatts för brott och i skolmiljö handlar det vanligtvis om misshandel, hot och sexuella kränkningar. Statistiken ger en grov bild om hur vanligt förekommande det är med våld i skolan. Den samlade statistiken ger också möjlighet att analysera relationen mellan utsatthet av våld och social position. När det gäller våld finns segregeringseffekter. Elever med utländsk bakgrund, elever till lågutbildade föräldrar och elever som växer upp i familjer med knappa ekonomiska resurser anger i större utsträckning att de utsatts för våld. Statistiken

¹ Brottsförebyggande rådet (BRÅ) (2018) Skolundersökningen om brott 2017. Om utsatthet och delaktighet i brott. Rapport 2018:15. Stockholm

visar också att närmare hälften av ungdomarna i enkätundersökningen någon gång under de senaste åren själva begått något brott. Överlappning mellan offer och förövare ger en komplex bild av en social verklighet, där gränserna inte är helt fasta. Kränkningar och hot sker allt oftare via internet och sociala medier.²

Grundskoleförvaltningens analyser av den årliga elevenkäten till eleverna i årskurs 2, 5 och 9 i Göteborgs Stads grundskolor och dokumentation från elevhälsosamtalen i årskurs 4 och 8 visar att elever i socioekonomiskt utsatta skolor i högre grad upplever otrygghet. Särskilt tydligt är detta i årskurs 9. Denna bild kan därför i likhet med resultaten från Brottsförebyggande rådets enkät visa på segregrande effekter - i Göteborgs elevenkät då uttryckt som otrygghet i skolmiljön.³

Åtgärder mot hot och våld är särskilt angeläget. Alla typer av hot och våld i skolan, oavsett vem som är förövaren och vem som drabbas, måste motarbetas och förebyggas. Det ska helt enkelt inte förekomma våld i skolan. När det förekommer behöver åtgärder vidtas av alla aktörer med ansvar för skolan. Detta arbete behöver starta tidigt, behöver vara långsiktigt och ske i samverkan med andra. Trygghet och studiero i skolan är en förutsättning för elevers kunskapsutveckling. Som konstaterats är det inte alltid så i dag.

Mot bakgrund av att många elever uppger brister i såväl studieron som tryggheten och att skolpersonal inte alltid upplever att de har ett tillräckligt tydligt mandat att säkerställa ordning och reda så har Utbildningsdepartementet tagit fram ett förslag på nationell plan för trygghet och studiero, Den nationella planen innehåller förslag som syftar till att arbetet med trygghet och studiero i skolan ska förbättras genom en tydligare styrning och en ökad systematik, en förstärkning av det förebyggande arbetet samt en ökad beredskap att agera i svåra situationer. Bland annat anges att all skolpersonal ska ha allmänna befogenheter för att säkerställa trygghet och studiero, det ska tas fram stöd för skolans personal att agera i svåra situationer, tillfälliga placeringar av elever ska vara enklare att genomföra och det ska vara tydligt att en elev kan stängas av omedelbart när säkerheten för andra elever eller skolpersonalen bedöms hotad.

Göteborgs Stad har tidigare angett att man ställer sig bakom förslagen i planen. I stadens remissvar framkommer att man ser det som angeläget att skolpersonal ska kunna vidta omedelbara och tillfälliga befogade åtgärder för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. När det gäller möjlighet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar har staden betonat att det av stor vikt att rektor och skolans personal får ett tydligt stöd i att bedöma vilka åtgärder som står i rimlig proportion till olika situationer. Göteborgs Stad anser därför att planen behöver omfatta ett sådant stöd.

Förebyggande insatser och projekt för att motarbeta hot och våld

Grundskoleförvaltningen har utifrån ett tidigare uppdrag från Grundskolenämnden kartlagt och redovisat det våldsförebyggande arbete som Göteborgs Stads skolor är involverade i. (Darienummer N609-4338/20).

Den kartläggning som förvaltningen gjort visar att Göteborgs Stads skolor arbetar våldsförebyggande på flera nivåer. I Göteborgs Stads skolors våldsförebyggande arbete pågår kontinuerliga insatser och utvärderingar inom ramen för det systematiska

² Odenbring, Y & Johansson, T (2020) Perspektiv på skolvåld i Fejes, A & Dahlstedt, M (RED) Perspektiv på skolans problem. Vad säger forskningen?

³ Grundskoleförvaltningen, Göteborgs Stad (2020) Kvalitetsrapport 2020/2021

kvalitetsarbetet. Allt arbete som främjar sociala relationer och arbete mot lyckad skolgång kan sägas vara en del av det våldsförebyggande arbete, då skolframgång är den starkast skyddande faktorn för alla barn⁴. I detta ingår bland annat arbete för ökad närvaro, extra stöd i undervisningen etc. Riskfaktorer i skolan är bland annat tidigt skolmisslyckande, dålig anknytning till skolan och en dålig skolmiljö, medan skyddsfaktorer bland annat är att man lyckas i sitt skolarbete, att man är motiverad att lära sig samt att det finns ett positivt skolklimat. Det bör också nämnas att samverkan med resten av samhället behövs för att minimera risken för social problematik i form av bland annat våld.

Här följer en kortare sammanfattning av den kartläggning som förvaltningen tidigare redovisat.

Genomlysning av skolornas planer mot diskriminering och kränkande behandling

Alla skolor i Göteborgs Stad arbetar kontinuerligt med sina planer mot kränkande behandling. Vidare har 70 skolor skrivit fram åtgärder specifikt kopplade till diskrimineringsgrunderna. Åtgärderna är olika i omfattning från enskilda aktiviteter till att de genomsyrar hela skolans verksamhet, undervisning såväl som raster. Att arbeta kring normer och mot diskriminering är en viktig del i att minska kränkningar, hot och våld. De flesta åtgärder har koppling till jämställdhet, rasism, HBTQI, funktionsnedsättning och sexuella trakasserier.

Närvaroarbete på skolorna: främjande och förebyggande

En del i arbetet för skolframgång, och därigenom en del av det våldsförebyggande arbetet, är att se till att eleverna är i skolan. Grunden till elevernas lärande och utveckling är deltagandet i den undervisning som skolan erbjuder. För att utveckla stöd till skolorna i att förbättra elevernas närvaro har förvaltningen ett pågående processarbete där stödmaterial bl.a. i form av rutiner och processkartor tagits fram. Stödmaterialiet syftar till ett utvecklat förebyggande arbete men också att skolorna på ett tidigt stadium kan upptäcka en elevs frånvaro och arbeta systematiskt med den för att den inte ska utvecklas till en problematik.

Kartläggningar

Kartläggningar kring trygghet, studiero och kränkningar är ett viktigt verktyg för ett systematiskt och förebyggande arbete. Grundskoleförvaltningen har ett gemensamt kränkungsverktyg vilket gör det möjligt att sätta in riktade åtgärder utifrån olika elevers och skolors behov. Dessutom finns olika elevenkäter, elevhälsosamtal etc.

Samarbete med polisen och socialtjänsten

Alla stadsdelar har idag ett SSPF-forum (skola, socialtjänst, polis och fritid i samverkan) som är ett fast forum för informationsutbyte och gemensamt arbete mellan skola, socialtjänst, polis och fritidsverksamhet. Fokus för arbetet är barn och ungdomar som befinner sig i riskzon för destruktivt beteende och i destruktiva miljöer. Samarbete mellan dessa parter sker löpande och är en viktig del av skolans arbete med att skapa förutsättningar för elevernas lärande och vuxenblivande.

Trygg i-modellen

⁴ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/skolans-ansvar-for-barn-som-far-illa>, hämtat den 20 januari 2022

Polisområde Storgöteborg och Göteborgs Stad har idag en stadenövergripande överenskommelse. Respektive lokalpolisområde och stadsdelsförvaltning samverkar kring Trygg i-modellen, utifrån sitt geografiska och nämndspecifika ansvar och involverar vid behov fackförvaltningar och bolag enligt avsiktsförklaringen. Grundskoleförvaltningen, som en av stadens fackförvaltningar, omfattas av denna överenskommelse. Sedan den 1 januari 2021 har stadsdelarnas ansvar övergått till de fyra nya socialförvaltningarna i staden. Grundskoleförvaltningen omfattas även fortsättningsvis av överenskommelsen.

Rutin och vägledning för hantering av misstänkta brott i skolan

Det finns framtaget en rutin för hur skolan ska agera vid misstanke om brott. Agerandet ska vara för elevens bästa och hänsyn ska tas till elevens ålder, mognad, och omständigheterna kring brottet. Exempelvis om det var i affekt, olyckshändelse, planerat, allvarligt, inte allvarligt, upprepat, med eller utan uppsåt, uppenbar fara för liv och hälsa.

Pågående projekt

Vidare är drygt 60 skolor kopplade till projekt gällande våldsförebyggande arbete. Här följer en kort sammanfattning av pågående projekt:

Toleransprojektet

Grundskoleförvaltningen samordnar Toleransprojektet sedan 6/2 2019. Syftet med *Toleransprojektet* är att främja demokrati samt motverka främlingsfientlighet, rasism och våldsbejakande extremism med fokus på antisemitism. En skola som deltar i *Toleransprojektet* gör en satsning som går i linje med regeringens nationella riktlinjer. Att delta i *Toleransprojektet* ger en möjlighet att förstärka skolans värdegrundsarbete.

Bygga Broar

Bygga Broar är ett långsiktigt, systematiskt värdegrundsarbete vars mål är att stärka barns rättigheter, främja integration och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. *Bygga Broar* utbildar personal i en modell för värdegrundsdialoger som kan tillämpas i enskilda samtal och i forum för dialog med vårdnadshavare.

Skolan som arena

Arbetet med skola som arena verkar för att skapa trygga mötesplatser där barn och vuxna tillsammans med andra aktörer från offentlig och idéburen sektor samt näringslivet, stärker varje barns rätt till goda uppväxtvillkor. Målet är att utjämna barns uppväxtvillkor genom att fler barn och unga ska: ha fullföljda studier, ta del av kultur och fritidsaktiviteter, känna sig trygga i sitt närområde och på sin skola. ha viktiga vuxna som stärker deras uppväxtvillkor. Att se skolan som en arena i lokalsamhället kan vara en strategi för att lyfta och utveckla ett helt område och blir på så sätt viktigt även för frågor som rör tillit, trygghet och sammanhållning.

MÄN

Organisationen *MÄNs* lokalförening *MÄN* Göteborg bedriver verksamheten Jämt i skolan, som med verksamhetsstöd från Socialförvaltningen stödjer skolor i Göteborgs kommun i deras arbete med maskulinitetsnormer och våldsförebyggande arbete, samt erbjuder utbildningar och föreläsningar. Organisationen arbetar främst med att förändra destruktiva normer kring maskulinitet för att mäns våld ska minska.

West Pride och Resursteam heder

Fokusskolor – Fyra/fem skolor per år har möjlighet att vara fokusskola för *West Pride*, vilket innebär att personalen fortbildas i grundläggande HBTQI kunskap, lektioner genomförs med elever samt fortsatt konsultation ges till skolan. *Kärlekens pris* – I samverkan med *Resursteam heder* får skolor stöd i sitt mångfaldsarbete genom att erbjudas ett utbildningspaket med fokus på heder och HBTQI för högstadiet.

Det handlar om kärlek samt kärleken är fri

Det handlar om kärlek är en nationell modell som utvecklats av Rädda Barnen i samarbete med bl.a. Länsstyrelsen sedan 2008 i syfte att motverka och förebygga hedersrelaterat förtryck och våld. Detta projekt samt *kärleken är fri* är samverkansprojektet där flera olika aktörer är involverade så som *West Pride*, *MÄN*, *Resursteam heder* och *Dialoga*.

Vidga normer genom drama, Askim Frölunda Högsbo

Dramapedagog från kulturskolan tillsammans med fritid har sedan många år tillbaka ett regelbundet arbete med samtliga elever och lärare i åk 5, 7 och 8 i de skolor som tillhör Askim Frölunda Högsbo. Stödet är inriktat på att vidga normer, arbeta med barnkonventionen och gruppdynamik

Lite våld gör också ont, Angered

En serie med workshops på tre tillfällen per klass. Angered fritt från våld håller workshop om våld, normer och åskådare, TP teatern spelar forumteater för klasserna samt ingår ett uppföljande tillfälle med workshop kring egna budskap och strategier emot våld. I detta arbete är fem skolor med.

Skolnätverk mot våldsbejakande extremism

Grundskoleförvaltningen deltar med representanter i ett nationellt nätverk som anordnas av Centrum mot våldsbejakande extremism, CVE. Nätverket samlar skolor i landet till erfarenhetsutbyte kring frågor som rör arbetet mot våldsbejakande extremism i skolan.

Familjecentrerat arbetssätt (FCA)

Detta är ett generellt arbetssätt inom arbetet för en jämlik stad och innebär att driva och utveckla samarbetsformer och stöd, med familjen och barnet i centrum, och med utgångspunkt i deras livsvillkor. Målet är att förbättra uppväxtvillkoren för barn och unga genom att stärka familjen. På Västra Hisingen har ett stort antal verksamheter varit delaktiga i en kartläggning som genomfördes på uppdrag av elevhälsan och socialtjänsten på Västra Hisingen under ledning av befintlig FCA-verksamhet.

Översikt över förvaltningens rutiner gällande hot och våld samt otillåten påverkan

Som stöd för arbetet mot hot och våld samt otillåten påverkan finns ett antal rutiner, handlingsplaner och vägledningar. Här följer en kortare sammanfattning av dessa.

Hot- och våldssituationer

Förvaltningen har rutiner för vad skolorna och förvaltningen ska göra om det inträffar en händelse med pågående dödligt våld på någon av stadens kommunala skolor.

Det finns rutiner för vad man ska göra om det finns risk att något ska hända, om det finns hot att något ska hända och rutiner för vad man ska göra under själva händelsen. Varje skola ska ha en egen krisplan som medarbetarna känner till och som de går igenom regelbundet.

Skolorna har också inrymnings- och utrymningsplaner. Inrymning handlar om hur och när elever och medarbetare ska stänga in sig i rum eller salar. Utrymning handlar om hur och när elever och medarbetare ska lämna skolans lokaler. Det finns även rutiner för hot och våld som gäller hela grundskoleförvaltningen och rutiner för vem/vilka man ska kontakta vid hot och allvarliga händelser på skolor.

Grundskoleförvaltningens säkerhetsenhet har regelbunden kontakt med skolorna när det gäller arbetet med säkerheten. Alla skolor erbjuds att gå utbildningar och har tillgång till stödmaterial. Syftet med stödmaterialen är att rektorer på skolorna själva ska kunna använda det tillsammans med medarbetarna på skolan. Alla skolor går också igenom hur man agerar vid hot och våld på skolan. Det måste skolorna göra minst en gång om året. Säkerhetsenheten har tillsammans med förskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen samarbetat med polisen och räddningstjänsten för att hitta gemensamma sätt att agera när det gäller pågående hot och våldssituationer.

Rutiner för anmälan och uppföljning av kränkningar, hot och våld

Skolans främsta uppgift kring hot och våld är det förebyggande arbetet i värdegrundsfrågor. Skolornas rutin för att motverka kränkningar och därmed i förläggningen motverka hot och våld, är Planen mot diskriminering och kränkande behandling. Denna innebär att man varje år utvärderar, kartlägger, skriver fram och genomför åtgärder kopplat till risker för kränkningar, hot och våld. Varje hösttermin genomför förvaltningen en serie utbildningar kring detta arbete, riktat till rektorer, biträdande rektorer samt elevhälsa.

Ärenden där elever upplever att de blivit utsatta för våld eller hot hanteras inom systemet för kränkande behandling. Samtliga händelser anmäls till huvudmannen. De utreds och om kränkning i skolans mening form av hot eller våld konstateras vidtas åtgärder. Därefter följes ärendet upp för att säkerställa att kränkningarna upphör. Händelserna dokumenteras i ett gemensamt digitalt verktyg för Grundskoleförvaltningen, vilket möjliggör att få en helhetsbild, vilket i sin tur är ett underlag för analys av behov och åtgärder. Analys av dessa anmälningar på respektive skola är ett underlag då skolenheterna arbetar fram sin Plan mot diskriminering och kränkande behandling. I dessa planer beskrivs även interna rutiner för hur ärenden om kränkande behandlingar hanteras.

Förvaltningen erbjuder flera utbildningar kopplat till kränkingsverktyget. En utbildning om själva systemet och en om vad lagen säger kring vad som är en kränkning. Man skraddarsyr även utbildningar för varje skola.

Ett stödmaterial finns framtaget som stöd till rektor/utbildningschef när vuxen påstås kränkt elev. Implementering av denna instruktion har skett i samverkan med ledningen

för förvaltningens Kvalitet- och utvecklingsavdelning samt med förvaltningens verksamhetsutvecklare.

Grundskoleförvaltningens rutin och vägledning för hantering av misstänkta brott i skolan.

I vissa ärenden är det aktuellt med polisanmälan. Handhavandet av dessa ärenden beskrivs i "Rutin och vägledning för hantering av misstänkta brott i skolan"

Syftet med denna rutin är att säkerställa att bedömning om polisanmälan, av elever, ska göras och hanteras rättssäkert, likvärdigt och utifrån barnets bästa. Rutinen ska vara ett stöd för rektorn och biträdande rektorn om elever gör brottsliga handlingar i skolan.

Vid bedömningen om en polisanmälning ska göras eller inte tas hänsyn till:

- Barnets bästa
- Arten och graden av det misstänkta brottet, t.ex. i affekt, olyckshändelse, planerat, allvarligt, inte allvarligt, upprepat, med eller utan uppsåt, uppenbar fara för liv och hälsa
- Elevens ålder
- Elevens mognad (utöver ålder)

Grundtanken är att ansvaret för att lämpliga åtgärder vidtas kring barn och ungdom som begår brott i första hand vilar på socialtjänsten och inte på rättsväsendet. Om en elev är under 12 år gäller återhållsamhet när det kommer till att göra en polisanmälan men skolan ska alltid göra en orosanmälan till socialtjänsten. För elever som är över 12 år men under 15 ska polisen inleda utredning i särskilda fall och även här ska en orosanmälan göras. Vid 15 års ålder är eleverna straffmyndiga enligt lag. Skolan bör även i dessa fall göra en anmälan till socialtjänsten även om en polisanmälan sker.

Kränkningar och hot på nätet

I Grundskoleförvaltningens Handlingsplan för digitalisering, lyfter man mål kopplat till att förhindra kränkningar på nätet.

Under rubriken: Förstärkningsområde 1: Ökad kvalitet i undervisning för att öka elevernas lärande, står att skolor och stöдавdelningar förväntas: I arbetet med normer och värden uppmärksamma och ha metoder för netetik och aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling.

Handlingsplanen lyfter även frågeställningar till stöd för skolan som syftar till att kartlägga om skolan arbetar i enlighet med de nationella styrdokumenterna. En av dessa frågeställningar är: Hur bedriver skolan ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling i digitala miljöer?

Enheten för digitalisering arbetar med frågan på en rad olika sätt. De ger föreläsningar för pedagogisk personal på enskilda skolor utifrån behov. Dessa ger stöd till hur man som pedagog kan hantera uppkomna situationer samt metodmaterial för att arbeta förebyggande med eleverna mot kränkningar och hot på nätet. Allt material, för både elev och personal, tar upp de rättsliga konsekvenserna av nätkränkningar. Vid behov kopplas även någon från myndighetsenheten in. Det kan också vara större beställningar som föreläsningar på rektorsverkstad eller för all elevhälsopersonal i förvaltningen. Skolorna kan även få teknisk support, det kan handla om att spåra om en elev kränkt en annan

elev/lärare i pedagogiska plattformar Hjärntorget och Google samt spärra olämpliga webbsidor så att de inte går att komma åt via stadens nät eller via inställningar i elevernas digitala verktyg.

Otillåten påverkan

Otillåten påverkan är när någon försöker påverka ett beslut som en myndighet fattar. Den otillåtna påverkan kan ske både när man är i tjänst och på fritiden.

Grundskoleförvaltningens anställda informeras årligen i förvaltningens arbetsmiljöårshjul om vad otillåten påverkan är för något och vilka olika typer av otillåten påverkan som kan förekomma som exempelvis trakasserier, hot och mutor. Konsekvenserna av att låta ett beslut påverkas av otillåten påverkan, bland annat minskat förtroende för förvaltningen, beskrivs också på den sida på intranätet som all information om tillåten påverkan samlats. Där finns även en länk till det verktyg, IA, som ska användas för att anmäla otillåten påverkan.

I grundskoleförvaltningen gäller nolltolerans mot försök till otillåten påverkan. Alla medarbetare ska känna till vad det är och hur man ska anmäla försök till otillåten påverkan.

Grundskoleförvaltningen har tagit fram en rutin vid otillåten påverkan.

Rutinen beskriver

- exempel på olika former av otillåten påverkan
- när, varför och hur man ska anmäla försök till otillåten påverkan
- checklista som stöd när otillåten påverkan har skett
- checklista för att identifiera vilken typ av otillåten påverkan som inträffat

Rutinen gäller tillsvidare för alla medarbetare och chefer i grundskoleförvaltningen.

Förvaltningsledningen har sett ett behov av att komplettera nuvarande material med rutiner för de händelser då medarbetare blir utsatta för påverkansförsök från personer som uppträder störande eller hotfullt. Därför har det tillsatts en arbetsgrupp som har tagit fram ett förvaltningsgemensamt dokument som ska implementeras i verksamheten som stöd för chefer och medarbetare. I gruppen ingår representanter för HR, säkerhetsavdelningen och kommunikationsavdelningen.

Genom ett förvaltningsgemensamt dokument skapas förutsättningar att på ett mer professionellt, korrekt och effektivt sätt hantera frågeställningar som rör tystnadskultur och otillåten påverkan. Arbetet har även kopplingar till den Stadenrapport om tystnadskultur och otillåten påverkan som nyligen publicerades

I arbetsmiljöårshjulet ingår att alla medarbetare årligen informeras om [Göteborg stads policy och riktlinjer mot mutor](#). Policy mot mutor för Göteborgs Stad innebär att

- Anställda och förtroendevalda i Göteborgs Stad verkar på kommunmedlemmarnas uppdrag och ska iaktta saklighet och opartiskhet i sin tjänsteutövning.
- Anställda och förtroendevalda ska därför handla på ett sådant sätt att de inte kan misstänkas för att påverkas av ovidkommande hänsyn eller intressen i sitt arbete, t. ex genom att ta emot otillbörliga gåvor eller förmåner från företag eller privatpersoner som de har att göra med i tjänsten.

- I alla sammanhang ska ett sådant förhållningssätt iakttas att det inte kan förekomma risk för att företrädare för staden gör sig skyldiga till givande eller tagande av muta.
- Den som är offentliganställd bör betrakta varje förmån som otillbörlig om den kan misstänkas påverka tjänsteutövningen.

Varje förvaltning, bolag och stiftelse där Göteborgs Stad är förvaltare eller utser majoriteten av styrelsen ansvarar för att denna policy efterlevs.

Nuläge och upplevelser av hot och våld

För att få en fördjupad förståelse för de situationer som ligger bakom rapporteringarna av hot och våld i skolan har intervjuer genomförts med sammanlagt 18 första linjens chefer spridda över alla utbildningsområden. Det omfattade åtta rektorer, fem biträdande rektorer, tre enhetschefer inom MLV (måltid, lokalvård och vaktmästeri) samt två enhetschefer inom kulturskolan. Utöver intervjuerna med chefer har frågor ställts till fackliga representanter i utskottet för arbetsmiljö och hälsa. Även 2020 års medarbetar- och chefsenkät avseende frågor kring hot och våld, 2020 års årliga uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet samt statistik kring arbetsskador och tillbud kopplade till hot och våld har analyserats.

Arbetsskador och tillbudsrapportering

Statistik kring arbetsskador och tillbud kopplade till hot och våld kommer från Stella, Göteborgs Stads system för avvikelserapportering. Statistiken har tagits fram övergripande för 2021 samt en djupdykning på två månader, oktober 2020 och mars 2021, där vi har läst alla rapporteringar som inkommit dessa månader för att kunna få en tydligare bild över vilka situationer som rapporteras. 2021 inkom 2436 arbetsskaderapporteringar, 1372 av dessa var kring hot och våld.

Totalt har antalet rapporteringar kring hot och våld ökat 14 % jämfört med 2020. Förvaltningen har ökat antal medarbetare med ca 14 % under samma period då MLV och kulturskolan har tillkommit. 56% av den totala mängden arbetsskaderapporteringar 2021 var kring hot och våld, det är ungefär samma fördelning som 2020 då 59% av antalet arbetsskaderapporteringar var kring hot och våld

En genomgång av alla rapporteringar som gjorts i grundskoleförvaltningen kring hot och våld under oktober månad 2020 och mars månad 2021 visade att omkring hälften av alla arbetsskador och tillbudsrapporteringar som drabbat medarbetarna innefattar händelse med elev. Medarbetaren har då ofta blivit slagna, klösta eller bitna. Ett stort antal av dessa kommer från särskola. Det finns en tendens att i särskolan rapportera slag och bett som tillbud istället för skada.

Rapporteringen visar även att det är väldigt sällan våld uppstår utan att det föregåtts av interaktion mellan elev och medarbetare. Medarbetaren har exempelvis försökt stoppa eleven i ett visst beteende eller försökt förmå eleven att utföra något.

Upplevelser av hot och våld

23 % uppgav att de varit utsatta för våld eller hot om våld i arbetet i 2020 års medarbetarenkät. I stort sett samtliga som blivit utsatta uppger att de blivit det av elev/anhörig. Det är 3 procentenheter färre än 2019. Men förvaltningen ligger fortfarande högt jämfört med Göteborg Stad. Däremot uppger en större del av medarbetarna i grundskoleförvaltningen än Göteborg Stad att de fått stöd när de varit utsatta. Högre andel av medarbetarna i grundskoleförvaltningen uppger även att de har rapporterat arbetsskada när de blivit utsatta än i Göteborg Stad. 27 % av förvaltningens chefer uppger att de varit utsatta för våld eller hot om våld i arbetet i 2020 års chefsenkät. Även här kommer hoten och våldet från elev/anhörig. Det är en minskning med 2 procentenheter från 2019. Men förvaltningen ligger betydligt högre jämfört med medel i Göteborg Stad. Däremot uppger en större del av cheferna i grundskoleförvaltningen än i Göteborg Stad att de fått stöd när de varit utsatta. Högre andel av cheferna i grundskoleförvaltningen uppger även att de har rapporterat arbetsskada när de blivit utsatta än cheferna i Göteborg Stad

Cheferna vi har intervjuat upplever inte att hot och våld har ökat i skolan, däremot är upplevelsen att det har det i samhället, eftersom det pratas mer om det. Det gör att medarbetare reagerar starkare när det händer något i skolan. Flera rektorer beskriver även en gränslöshet i vårdnadshavares kontakt med skolan som man inte upplevt tidigare.

Upplevelser om hot och våld är väldigt olika i olika skolor beroende av var skolan ligger och vilken typ av skola det är. De flesta rektorer beskriver att det finns en oro för externt hot och våld men att det är sällsynt förekommande. Om/när det händer kommer det dock ofta plötsligt och väcker mycket känslor. När situationer uppstår är det inte bara de direkt drabbade som upplever det påfrestande utan det kan även påverka många runtomkring.

Rapporteringar om hot och våld, beskriver rektorerna, kommer främst från medarbetare som arbetar med de yngre åldrarna, i fritidsverksamheten eller i särskolan. Dessa handlar till största del om elever som har en problematik med impuls kontroll. Det kan även handla om bråk mellan elever, främst i de yngre åldrarna, där medarbetare går emellan och då får ett slag eller en spark. Oavsett om denna typ av våld är avsiktlig eller ej gör den ont och kan skapa stress hos medarbeten.

Hoten kommer i störst utsträckning från vårdnadshavare som upplever att skolan inte gör det den ska. Rektorerna beskriver att vårdnadshavare kan storma in i skolan, på rektorsexpeditionen eller på en lektion, bedriva idogt mejlande eller hota med anmälningar av olika slag (så som till skolinspektion mm). Hoten av detta slag upplevs för det mesta inte så allvarliga, men blir ett obehag som kan slita över tid. Det handlar om ett fåtal individer som kan skapa stor oro och ta mycket energi ur en arbetsgrupp. Då skolorna ofta har som rutin att medarbetarna ska hänvisa vidare till chef när det blir för tungt, är detta främst ett arbetsmiljöproblem för rektorer och biträdande rektorer. Hot kan även i sällsynta fall komma från elever som hamnat i utkanten och som skolan inte lyckats skapa en god relation till. Vid ett fåtal tillfällen kan det även handla om elever från annan skola som kommer till skolan för att söka upp någon elev. Det händer sällan, men när det händer kan det bli stora konsekvenser.

Måltid, lokalvård och vaktmästeri (MVL) och kulturskola upplever andra problem då deras verksamhet ofta är igång på annan tid av dygnet. Dessa medarbetare är ofta på plats först på morgonen eller sent på kvällen. Denna tid är det inte är så många andra personer som rör sig runt skolan, som ibland kan vara tillhåll för exempelvis försäljning av droger.

Det kan, enligt dessa chefer, skapa en otrygghet och göra att deras medarbetare kan hamna i obekväma situationer.

Dessa chefer lyfter även samverkan med rektorer och chefer inom kulturskola och MLV samt samverkan mellan pedagogisk personal och medarbetare inom MLV och kulturskola som viktig för att skapa trygga arbetsförhållanden för dessa medarbetare.

Framgångsfaktorer

Rektorerna lyfter vikten av att arbeta tidigt med det förebyggande arbetet så som studiero, värdegrund och trygghetsarbete för att skapa goda förutsättningar för eleverna att lyckas. Men det handlar även om att skapa trygga, lugna miljöer för eleverna samt att samarbetet med vårdnadshavare fungerar. Det trygghetsskapande arbetet för eleverna skapar även en tryggare och lugnare arbetsmiljö för våra medarbetare.

Att arbeta målmedvetet med att skapa tillit och goda relationer med vårdnadshavare och elever, understryker rektorerna är en stor framgångsfaktor. Finns det vuxna i skolan som har tid att prata med elever och lösa konflikter som uppstår på raster och i korridorer kommer de inte med in i klassrummet och tar tid från undervisningen. Ett sådant arbete tar tid, men det är något man vinner mycket på i längden. Här är även förväntningar på våra olika roller viktiga. Vad förväntas av mig som vårdnadshavare och vad är skolans uppdrag. När det blir otydligt eller om förväntningarna inte stämmer överens kan det lätt skapa konflikt. En riktlinje för samverkan mellan skola och hem – vad skola, elever och vårdnadshavare kan förvänta sig av varandra, antogs vid nämnd 211019.

För att förebygga och hantera situationer med utmanande vårdnadshavare poängterade många chefer att det är viktigt att det finns utrymme för kollegialt stöd och stöd från chef.

En bra samverkan med andra aktörer är också en framgångsfaktor för att skapa trygghet i skolan och motverka att hot och våldssituationer uppkommer. Exempel på det är en bra samverkan med SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid i samverkan) men även mellan skola, kulturskola och MLV.

Rektorerna lyfter även att återkommande öva inrymning och utrymning skapar trygghet bland medarbetarna. Sådana övningar gör även att tex brister i rutiner upptäcks och kan åtgärdas. En annan åtgärd som många uppmärksammade som en framgång var centralt styrda låssystem för att snabbt kunna stänga och låsa dörrar eller styra dem tidsanpassat.

Svårigheter

I stort sett samtliga rektorer som intervjuades upplevde att det är svårt att göra riktigt bra säkerhets ronder och önskade ett mer operativt ”hans on stöd” i detta arbete. Så som att se över skolans fysiska förutsättningar, som till exempel skolans utformning och hur den påverkar elevernas arbetsmiljö. Eller att det finns många in och utgångar som inte går att låsa på ett enkelt sätt. Det efterfrågas även kommunikationsvägar för att snabbt kunna meddela om en händelse uppstår. Samt stödmaterial för att på ett bra sätt öva händelser/situationer kring hot och våld samt inrymning/utrymning.

För medarbetarna kan det ibland vara otydligt vad man har för handlingsutrymme i hanteringen av elever som kan utgöra en fara för sig själv eller andra. Det behöver bli tydligt så alla medarbetare är säkra på sin roll och vet hur de ska agera i olika situationer.

Rektorerna i särskolan uppgav att de har svårt att hitta kompetent personal och efterfrågar kompetensutveckling för vikarier som arbetar riktat mot denna verksamhet.

Frågan kring hot och våld har även lyfts i dialog på FSG utskott för arbetsmiljö och hälsa som är en partssammansatt arbetsgrupp under FSG. I denna dialog framkom bland annat att det finns en sårbarhet när korttidsfrånvaro löses med vikarier som inte har så stor erfarenhet. Detta kan särskilt bli problematiskt i särskolan. Att satsa på kompetensutveckling för denna personal ansåg utskottet skulle vara gynnsamt. Utskottet tryckte även på vikten av centralt stöd för placering av elever till särskild undervisningsgrupp.

Utskottet såg även behov av att tydliggöra handlingsutrymmet så medarbetarna vet vad de har för ansvar, gränser och förväntningar i situationer kring hot och våld samt känner att de har stöttning av chef, kollegor och förvaltning i sitt agerande.

Att arbeta med hälsosam schemaläggning var också något som kom upp i dessa samtal. Om tid finns för att skapa relationer med eleverna skapar det trygghet för både medarbetare och elever. Det minskar även stressen för medarbetarna.

Utöver detta är lokalfrågan, som även rektorerna tog upp, något som utskottet lyfte samt önskemål om arbetstelefoner till medarbetare.

Förvaltningsövergripande befintliga och planerade arbeten för att förebygga att medarbetare utsätts för hot och våld i skolan samt otillåten påverkan

Systematiskt arbetsmiljöarbete

I förvaltningens arbetsmiljöårshjul följs enhetens hot och våldsplan upp och revideras årligen. Från och med 2022 kommer även uppföljningen av enheternas krisplaner ingå. I samband med detta görs planerna kända och går igenom med alla medarbetare.

I årshjulet informeras även alla medarbetare årligen om hur och var de rapporterar tillbud, arbetsskador och otillåten påverkan. Samtliga medarbetare får även information om vad otillåten påverkan är. Det finns ett stödmaterial att använda vid arbetsplatsträffar samt en film om otillåten påverkan.

Alla chefer följer enligt årshjulet halvårsvis upp enhetens rapporterade händelser kring arbetsskador och tillbud för att analysera dem med syfte att hitta mönster och samband. Arbetsskador och tillbud följs även halvårsvis upp i förvaltningens olika skyddskommittéer (LSG och FSG) där de analyseras. Denna analys utgör sedan, tillsammans med de handlingsplaner som görs i arbetsmiljöarbetet, den information förvaltningen får av den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet samt resultatet av medarbetarenkäten, underlag för förvaltningens övergripande handlingsplan i arbetsmiljöarbetet. Utifrån denna planeras åtgärder för att motverka att medarbetare utsätts för risker och ohälsa i arbetet.

Förvaltningen har även tagit fram ett särskilt stödmaterial för riskinventering vid hot och våld inom verksamheten. Detta används när en skola får en ny elev med utåtagerande beteende, en befintlig elev får ett förändrat reaktionsmönster vid ny klassammansättning, psykisk ohälsa eller annat som kan medföra en risk för hot och våld från elev mot

personal. Riskinventering och riskbedömning ska göras för att förebygga att risk för hot och våld uppstår, både utifrån medarbetarnas och elevernas perspektiv. Genom att i god tid undersöka på vilket sätt och i vilken grad arbetsförhållanden förändras och bedöma om förändringarna kan medföra risker för ohälsa, kan åtgärder sättas in och risker förebyggas. Detta ökar möjligheterna att möta eleverna med rätt resurser samtidigt som en god arbetsmiljö för arbetstagare och elever säkerställs.

Ett nytt avvikelserapporteringsystem infördes i Göteborg Stad vid årsskiftet för att rapportera riskobservationer, tillbud och arbetsskador och otillåten påverkan. I och med detta pågår digitala utbildningar för samtliga medarbetare i staden. Förutom att ge en introduktion till själva verktyget innefattar utbildningen även kunskap kring vad en riskobservation, ett tillbud och en arbetsskada är.

Förvaltningen har en partssammansatt arbetsgrupp där representanter för lärarförbunden tillsammans med två rektorer, en utbildningschef och en HR-specialist, HÖK-gruppen arbetstid och hälsa. Gruppen har tagit fram principer för schemaläggning för att säkerställa att förvaltningens lärare har hälsosamma scheman. Detta material håller på att implementeras i förvaltningen. Gruppen har även tagit fram ett stödmaterial till uppdragsdialogens tre samtal (planerings-, medarbetar- och bedömningssamtal) för lärare för att säkerställa en rimlig arbetsbelastning. Gruppen har nu i uppdrag att tydliggöra förutsättningar och förväntningar på lärares uppdrag. Tydliga förväntningar på respektive befattnings ansvar och roll skapar trygghet, effektivitet och minskar stress.

En arbetsgrupp med medarbetare från HR och säkerhetsenheten har startats med syfte att se över det stödmaterial som finns kring hot, våld, otillåten påverkan, kris och säkerhet för att samla detta på en gemensam plattform som alla förvaltningens chefer har tillgång till och kan arbeta utifrån. Syftet är att göra det enkelt för alla chefer att hitta materialet som idag kan ligga på olika ytor. Det kommer även underlätta för chefer som har medarbetare på andra arbetsplatser, så som medarbetare från kulturskola eller MLV, att ta del av skolornas hot- och våldsplaner. Förvaltningsövergripande kommer det även finnas möjlighet att följa upp enheternas arbete på ett enkelt sätt.

Säkerhetsenheten har även driftsatt ett större projekt där samtliga skolors skalskydd, dvs ytterdörrar, lås- och passersystem samt uppgradering av kamerabevakning, ses över. Under våren 2022 kommer dessa åtgärder driftsättas. Projektet planeras vara klart till sommaren 2022.

Säkerhetsenheten undersöker också huruvida det går att via tekniska system minska antalet tillbud och olyckor i förvaltningens grundsärskolor. Pedagoger har beskrivit en problematik då de fysiskt behöver förhindra vissa elever från att antingen gå in i klassrum där de inte ska vara eller att elever rymmer. Genom att använda smart placerade tagläsare går det istället att sektionera byggnader, vilket gör att en pedagog inte fysiskt behöver stå i vägen för att hindra eleven.

Förvaltningen har en pågående elevassistentsutbildning i två steg som sammanlagt är två dagar lång med syfte att stärka elevassistenter i sitt uppdrag. Denna utbildning tar bland annat upp olika typer av funktionsnedsättningar. Under 2022 ska de kompetensutvecklingsinsatser som påbörjats för alla befintliga elevassistenter fortsätta. En översyn av utbildningen med ytterligare fördjupningar sker där hot och våld ur ett arbetsmiljöperspektiv är ett identifierat behov. I översynen ingår även att se över

möjligheter att stödja introduktionen till yrket för visstid- och tillsvidareanställda elevassistenter samt skapa möjligheter till ökad kontinuitet av kompetensförsörjning av yrkeskategorin.

Förvaltningens bedömning och vägen framåt

I föreliggande tjänsteutlåtande har grundskoleförvaltningen redogjort för det våldsförebyggande arbete som pågår i skolan. I detta tjänsteutlåtande har också redogjorts för befintliga och planerade arbeten för att förebygga att medarbetare utsätts för hot och våld i skolan samt otillåten påverkan. Därtill har det också gjorts en nulägesanalys för att få en fördjupad bild över de situationer som ligger bakom rapporteringarna av hot och våld i skolan. Grundskoleförvaltningen kan konstatera att en rad olika insatser och projekt pågår som syftar till att förebygga hot och våld i skolan. Det sker insatser på skolnivå och genom olika styrande och stödjande aktiviteter från förvaltningen. Bland annat har det konstaterats att det finns en rad förvaltningsgemensamma rutiner, vägledningar och handlingsplaner framtagna som berör frågor om hot och våld och otillåten påverkan. Grundskoleförvaltningen bedömer därför att det inte behövs tas fram ytterligare riktlinjer utöver de som redan finns.

Åtgärder mot hot och våld är särskilt angeläget. Alla typer av hot och våld i skolan, oavsett vem som är förövaren och vem som drabbas, måste motarbetas och förebyggas. Det ska helt enkelt inte förekomma våld i skolan. När det förekommer behöver åtgärder vidtas av alla aktörer med ansvar för skolan. Detta arbete behöver starta tidigt, behöver vara långsiktigt och ske i samverkan med andra. Trygghet och studiero i skolan är en förutsättning för elevers kunskapsutveckling. Som konstaterats är det inte alltid så i dag. Mot denna bakgrund bedömer grundskoleförvaltningen att det våldsförebyggande arbetet som pågår behöver förstärkas och utvecklas. I det avseendet behöver nya våldsförebyggande metoder och arbetsätt prövas. På uppdrag från kommunfullmäktige (2021-08-26 - § 28 1539/20) kommer en pilotverksamhet påbörjas där en kunskapsbaserad våldsförebyggande metod prövas på skolor. I denna pilotverksamhet kommer förvaltningen samverka med organisationen MÄN.

Framöver är det av betydelse att de insatser som vidtagits följs upp och utvärderas. Det är en nödvändigt för att bedöma om de varit verkningsfulla och om de ska fortsätta och ske långsiktigt. Det gäller också den pilotverksamhet som kommer genomföras.

Alla skolor har inte samma behov av våldspreventiva metoder utan omfattningen av insatserna och metoderna behöver bygga på de identifierade behoven. Ett effektivt förebyggande arbete mot hot och våld samt otillåten påverkan behöver bygga på samverkan mellan olika aktörer. Förvaltningen menar att det behöver finnas ett 0–18 årsperspektiv i arbetet och att man behöver en god samverkan mellan olika skolförvaltningar i de här frågorna. Vidare behöver förvaltningen vidareutveckla samverkan med olika aktörer för att samordna förebyggande insatser. I detta sammanhang ser förvaltningen att pågående samverkan med socialförvaltningen som särskilt betydelsefull och som exempelvis tar sitt uttryck i satsningen Skolan som arena och forumet SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid i samverkan)

Chefer i förvaltningen uppger att de agerar när det händer och avstår aldrig från att göra insatser i samband med en hot och våldssituation. I stort sett alla chefer svarade ja på frågan om de anser att de har tillräckliga befogenheter. Däremot var de mer tveksamma

när vi ställde frågan om resurser. Ofta handlar det om att rektorerna upplever en frustration över lokaler som inte är ändamålsenliga och att de hade velat kunna lägga mer tid på att arbeta förebyggande med säkerhetsfrågor, de insatser som görs blir främst reaktiva. Då de inte anser sig ha tillräcklig kunskap kring säkerhetsfrågor kan det även vara så att de inte vet vad de skulle behöva investera i för att skapa en säker arbetsmiljö utifrån ett hot och våldsperspektiv.

Förvaltningens bedömning är att det behöver finnas ett mer konkret stöd kring cheferna i skolan när det gäller säkerhetsfrågor med syfte att stötta i det förebyggande säkerhetsarbetet. Effekten av ett sådant stöd bedömer förvaltningen skulle leda till en tryggare rektorskår, bättre koll på de faktiska säkerhetsrelaterade lokala problemområdena och att rektor kan lägga mer tid åt det pedagogiska ledarskapet. Vilket i längden även gynnar våra elever. Därför kommer förvaltningen att stödja rektorer i följande:

- Förvaltningen ser över möjligheten att erbjuda chefer "hands on stöd" för att göra en bra säkerhetsrund.
- Förvaltningen tar fram stöd för att öva händelser/situationer kring hot och våld samt inrymning/utrymning.
- Förvaltningen ser över möjligheten att erbjuda alla tillsvidareanställda medarbetare tjänstetelefon.
- Förvaltningen ser över möjligheten att erbjuda elevassistentsutbildningen till timvikarier som är anställda via bemanningsenheten.
- Förvaltningen tydliggör hur samverkan mellan måltid, lokal, vaktmästeri och kulturskolan och rektor ska fungera.

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Bengt Randén
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef

Yrkande från (S), (D), (V), (MP) om en helhetssyn på hot och våld i skolan

§ 85, N609-0912/21

Ärendet

Det föreligger ett yrkande från (S), (D), (V) och (MP) om helhetssyn på hot och våld i skolan.

Handling

Skrivelse daterad 2021-03-15 från (S), (D), (V) och (MP) med yrkande, protokollsbilaga 10.

Yrkande

Viktoria Tryggvadottir (S), Bosse Parbring (MP), Jessica Blixt (D) och Jenny Broman (V) yrkar bifall till yrkandet från (S), (D), (V), (MP) att förvaltningsdirektören får i uppdrag att i samverkan med förskolenämnden och socialnämnderna kartlägga befintliga insatser för att motarbeta hot och våld samt otillbörlig påverkan i skolan och återkomma med en tydlig riktlinje till nämnden på åtgärder för att skapa en förvaltningsgemensam helhetssyn på hur skolan bemöter hot och våld som drabbar skolpersonal och elever. I riktlinjen ska ansvar och befogenheter mellan olika yrkesgrupper tydliggöras.

Propositionsordning

Ordföranden Axel Darvik (L) ställer proposition på Viktoria Tryggvadottirs med fleras yrkande och finner att grundskolenämnden beslutar bifalla detta.

Beslut

Grundskolenämnden ger förvaltningsdirektören i uppdrag att i samverkan med förskolenämnden och socialnämnderna kartlägga befintliga insatser för att motarbeta hot och våld samt otillbörlig påverkan i skolan och återkomma med en tydlig riktlinje till nämnden på åtgärder för att skapa en förvaltningsgemensam helhetssyn på hur skolan bemöter hot och våld som drabbar skolpersonal och elever. I riktlinjen ska ansvar och befogenheter mellan olika yrkesgrupper tydliggöras.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2021-03-16

Dag för justering

2021-03-23

Vid protokollet

Sekreterare

Åke Ström

Ordförande

Axel Darvik (L)

Justerande

Bosse Parbring (MP)

Rätt utdraget intygar i tjänsten:

Åke Ström

Nämndsekreterare

Yrkande från (S) och (D) om hot och våld i skolan

§ 322, N609-4781/20

Ärendet

Det föreligger ett yrkande från (S) och (D) om hot och våld i skolan. Grundskolenämnden beslutade den 17 november 2020, § 307, att bordlägga ärendet.

Handlingar

Skrivelse daterad 2020-11-12 från (S) och (D) med yrkande, protokollsbilaga 11.
Yttrande från (S) daterat 2020-11-12, protokollsbilaga 12.

Yrkande

Viktoria Tryggvadottir (S), Helene Odenjung (L), Jessica Blixt (D), Sofie Gyllenwaldt (M) yrkar bifall till yrkandet från (S) och (D) att förvaltningsdirektören ges i uppdrag att återkomma med en bedömning av befintliga befogenheter och resurser för det systematiska arbetsmiljöarbetet samt ge förslag på åtgärder för att förhindra att elever och personal utsätts för hot och våld i skolan.

Propositionsordning

Ordföranden Helene Odenjung (L) ställer proposition på yrkandet från (S) och (D) och finner att grundskolenämnden beslutar bifalla detta.

Beslut

Grundskolenämnden ger förvaltningsdirektören i uppdrag att återkomma med en bedömning av befintliga befogenheter och resurser för det systematiska arbetsmiljöarbetet samt ge förslag på åtgärder för att förhindra att elever och personal utsätts för hot och våld i skolan.

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2020-12-09

Dag för justering
2020-12-16

Vid protokollet

Sekreterare
Åke Ström

Ordförande
Helene Odenjung (L)

Justerande
Bosse Parbring (MP)

Rätt utdraget intygar i tjänsten:

Åke Ström
Nämndsekreterare